

המציבה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

כאוסטריה-אונגריה:

לשנה . . . . . 6 כתרם

לחצי שנה 3

לרבע 1.50

כאשכנז:

לשנה . . . . . 7 כתרם

ביתר הארצות:

לשנה . . . . . 8 כתרם

מחיר מודעות:

בעד כל שורה קצרה (רבע רחב העמוד)
באותיות פטיט 40 הלר.
במודעות הנכפלות יורד המחיר כפי הערך.

הארדה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:

„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32,
Kraków.

Kraków, 10 Czerwca 1904.

גליון ט.

קראקא, כ"ז סיון תרס"ד.

גלות יהודים מגליציה.

(סוף)

בהביטנו, באיזו מחוזות תגדל גלות היהודים ובאיזו תקמן, נמצא שהיהודים ירכו לצאת ממחוזות, שהפולנים שם השכילו כבר מעט, שיש בהם יודעי ספר כמדה מרובה, ממחוזות שהמצב החמרי אינו רע כל כך, ממקומות שהנוצרים שם יבינו את עניני הצבור וידעו לצאת ולבוא. במקומות כאלה אין עוד ליהודים מה לעשות.

שם יוננו בעלי האחוות והאכרים את היהודים ולא תועיל לאחרונים כל ערמתם וחריפותם בעניני משא ומתן. שם לא יעשה בעל נכסים עסק עם יהודי עו שידע בכורה, שלא ישתכר היהודי אף פרוטה אחת. והיהודים, שגם הם ידעו זאת, עושים את העסק רק בכמתם על נסים או בכדי שלא ינעלו המלוים את הדלת בפניהם. וישנם שם בעלי נכסים לא מעט, אשר אחרי שהחכירו ליהודי שדות או יער או אגם או טחנה, יחבלו תחבלת, לנשל אותו מאחוותו באופן שלא יצטרכו להשיב ליהודי אף את כספו, ועצות לתכלית זאת ישנן בלי מספר... ואין ליהודי כל אופן להשמר מגולה ואונאה, וזלתי להמנע מכוא במשא ובמתן עם נכרי.

שם יורו קצת מן האכרים היתר לעצמם, לענות עדות שקר ביהודי ונם להשבע שבועת שקר, אם אך יצליחו בזה, להוציא כסף מיד יהודי.

שם יעשו להם האצילים וגם האכרים חכרות לתעשית החלב, אשר יקבצו שם את חלב הפרות מכל הכפר ויעבדוהו ע"פ המתדות החדשות בעזרת בלי-שרת ומכונות טובים. ובמקומות כאלה אין עוד צורך ביהודים, שיחכרו הח"ב. ובה כמל ענף-מסחר של יהודים, שהתקיים בפולין שנות מאות. בכפרים כאלה יעברו גם בתי-המלון ובתי-המשתה מידי היהודים לידי נוצרים. וה"ארנהות", טפוס יהודי גמור זה מאות בשנים, עושים להם בלי גולה ויוצאים מן הכפרים אל אשר ישאום רגליהם. שם יעשו להם האכרים חכרות להלואה ועסקי הכסף של היהודי יחדלו. שם יעשו להם האכרים חכרות-הספקה, להספיק כל צרכי הכפר באופן שלא יצטרך שום אכר לקנות דבר מיד יהודי. החברות תפתחנה חניות ובתי-מסכנות. שמה יביאו האכרים גם את תבואות אדמתם למכור וברוח יחלקו. שם יתחרו הנוצרים גם בערים עם היהודים. שם יעשו הנוצרים גם עסקי קבלנות, להספיק צרכי הצבא והעדות, יקנו גם יערות לכרות עצים. שם יחדול כל המו"מ היהודי, התגרנות עם הסרסרות.

יש אומרים, כי כל המעשים האלה הם מתוך אנטיסמיטיסם. אבל לא תמיד הדבר כן. העם הנוצרי מתפתח לטובתו וממילא הוא דוחק רגלי היהודים, שלא התקיימו רק מכערות עם הארץ. ישנם אמנם קצת מהמתאמצים להטיב מצב העם, שאין כונתם להועיל לבני עמם, אלא להזיק ליהודים. חשוד

הדבר מעט, שרוב העומדים בראש התנועה לעזור לאכרים, הם כהנים נוצרים. אבל לנו אחת היא. לנו נחוץ רק לדעת, כי במערב גליציה ירכו יהודים לצאת מן הארץ דוקא ממקומות שהוטב מצב עם הארץ.

היוצא לנו מכל זה: (1) בסוף המאה ה"ט התחילו יהודים לצאת מגליציה במדה מרובה מזו של יציאת הפולנים והרוסינים. (2) הגלות המעיטה את התוספת הטבעית של היהודים ובקצת מקומות נגרע מספר היהודים על ידי הגלות. (3) גלות היהודים במערב גליציה גדולה מזו שבמזרח, אף על פי שבמערב קטן מספר היהודים לפי הערך ממספרם במזרח, ואף על פי שגליציה המערבית עשירה מג' המזרחית. (4) סבת הגלות במזרח היא: כי היה מספר היהודים שם גדול יותר מדי ולא יכלה הארץ לפרנסם כמעט ענפי הפרנסות, שהיהודים אוהזים בהם. וסבת הגלות במערב היא, כי קנו הפולנים דעת ויהיו לבני תרבות ואינם צריכים עוד לסרסרות. היהודים ולאפרופסותם, והיהודים יתרים לגמרי במדה, שאינם מחוללים סחורות חדשות או עושים מלאכות מועילות, כי-אם רוצים להיות מתוכים במקום שאין צורך בהם כלל.

השם לבו לכל העובדות האלה יוכח באופן היותר טוב, מה רע ומר גורל היהודים בארצות נכריות, מה בלתי-טבעי ובלתי בטוח מצבנו. דמיוננו כצפור המקננת בעברי פי בור וכאשר ירד

מחשבות רצוצות.

(מכתבי זקן אחד).

מוקדש לחברי יצחק ליב מינצ'ר.

לילה, ליל חשך ואפלה. מטיל אני ברר ומשמים, הולך אני בצערים אטיים הלאה הלאה; מתרחק אני מן העיר, מן המונה ושאוונה. והנה עמק הבכא לפני עיני. חשך וצלמות בעמק. גלא הנהו אנשים קטנים, מתים חיים; ידיהם רזות, דקות ויבשות; פניהם מכרכמות, צנומות ועגומות, ראשם כפוף ושכמם שחות. המה יחיו פה חיי נרודים ומלטולים, חיים של רעב, חיים בלי אור, חיים בלי ענג ובלו חדה, חיים שאין בהם חיים... בכיה גדולה נשמעת בעמק, בבית נכאים, בבית אמללים — בכיה עולמית. ומלאך נורא ואדיר שולט בעמק, ושמו — עניות. ה, העניות! היא היא המלה, שצריכים אנו למחותה ממלון החיים! ויושבי העמק עניים המה, רלים המה, רעבים המה, אמללים המה. ועניותם תגדל עוד יותר ברבותם, שאנו עשירים, אנו שמחים, אנו שבעים ואנו מאשרים.

ונבחת הנקלב עוקה בְרָמָה,
גם צלצול קבלו נְיִנְתָּו פִּירָט.

סוד שית הרויח עם טרפי השָׁדָה, שְׁרַנַּע
בתהמים יעמודו ופְתָאם הם נְרִים וְנָעִים,
ולחישת השָׁרָפִים, נוצצי נְנָה,
הקוראים וְרומזים, בָּאִים וְדָאִים.

צלצול פְּעֵמוֹן נחשת המְקַשְׁקֵשׁ וּמוֹעֵנַע
האוויר השָׁקֵט וְנוֹקֵב בו עֵמוֹק עֵמוֹק —
וצְרִיחַת אופֵן עֲגָלָה, שִׁכְנַחְרַת נֵנַע,
תְּחָרוֹק תְּשָׁרוֹק בְּפִרְחָק וְתִלְךְ הַלֵּךְ וְנִמוֹג

ומעמֵק הַרומֵיה בוקעים קולות אֶלְפִים
דְּקִים מתְלַקְדִים לְהַרְמוֹנֵיה נְעִימָה,
הוֹרְרִים אֶל נְפִשֵׁי כְּמוֹנֵינַת אֲשָׁפִים
ושְׁכוּרַת-שִׁירָה תְּפֹל בְּרֹדְעוֹת הַתְּנוּמָה.

וייזניץ, יצחק שאנער.

פיליטון.

שירת לילָה.

בוֹדֵד עוֹד אֶתְעֶה בְּשָׁדָה כְּמִסְלָה,
ובְּכָר הַצֹּת לִילָה אֶתְתָה,
ולְאֹנֵי מִנֵּיע קוֹל הַמְּקָה בְּלוֹלָה,
וּנְחַרַת הָאָרֶץ בְּשִׁנְתָה: —

רַעַשׁ גְּלִי הַמִּים, דְּכָסִים וְהַמֵּיתָם,
בְּרַדְפָם לְבֹלֵעַ אִישׁ אֶת רַעְוָה —
וְהַר הַצְּפָרְדַּעִים, הַעֲוִיִּים לְעוֹמְתָם
בְּקַרְקוֹר אֲרוֹךְ, שְׁלֹא בָא עַד קֶצְהוּ.

שִׁירַת הַצְּרָצֵר מְחִבִּיזֵן הָאֲדָמָה,
הַמְּצָרֵצֵר בְּמִשְׁקַל עוֹלָה יוֹרָה.

הגשם והבור ימלא מים, תטבע, אם לא תמלט בעוד מועד. היהודים כגולה יוכלו לשבת באיזו מדינה בשלום רק כל עוד המדינה ריקה מחכמה וריקה מכרכת ר', וכמעט תמלא המדינה באלה, אין עוד מקום ליהודים, אם לא יתערבו בעם הארץ. אנתנו נוכל לחיות רק מפתיות אחרים וכמעט החכמו הפתאים ימצאו אותנו יתרים לגמרי ויתרשו עלינו רעה. כן היה תמיר, כל ימי נדודנו כגוים. ומצד אחר נראה מהמספרים הנ"ל, כי אי אפשר ליהודים לגור בארצות נכריות הרבה ביחד, (אין סתירה לכלל הזה מהגהימות החדשות בניו-יורק ובלנדון, כי שם היהודים מחוללים באמת סחורות חדשות, כי רובם עושים במלאכה ולא תגרים). סכנה ליהודים לפרות ולרבות באופן טבעי, כי לא תוכל הארץ לשאת יהודים יותר מדי. מכרחים אנו כאבותינו להיות „מפוזרים ומפזרים“ בין העמים ונחלקים שם לחלקים שונים, כפי אשר תוכל הארץ שאת ואם לא נזהר בזה — תקאה הארץ אותנו. זוהי קללת הגלות. ומי שאינו מודה בזה ואומר בקלות דעת: הלא שלום לנו ואין צורך במדינה יהודית, — יואיל נא לעיין במספרים שלמעלה.

ש. מ. ל.

ענינים מדינים

המלחמה. עוד לא פנשו המחנות הראשיות זה בזה, עוד לא היתה מלחמה כללית, ותקות הרוסים לנצחון הקטן מיום ליום. כי סר צלם — זה נראה גם מהחלמת מועצות המלחמה בפטרבורג, לצוות את קורופטקין, להפרד מן המחנה הראשית, אשר אצל ליאויאן וללכת עם מ"ה אלף איש, לגאול את פורט-ארטור מיד האויב. קורופטקין התנגד לחפץ הזה ומעמו ינמוקו עמו. כי כל תקותו היתה, להתנכר במלחמה הראשית במאנדזשוריה ועל אדות פורט-ארטור כבר אבד את תקותו ואם יפור את כחותיו ויכניס את עצמו ואת חילותיו בסכנה, ללכת לדרום, שכלו כבר ביד היפנים, הן ככל אופן אי אפשר הוא שיכנס ויצא בשלום בחצי-האי קואנטון, ששם לבדו היפנים את כל המסלות, הגבעות וחפי הים ואם יובו גם שם ביד היפנים, אז יהיה זה שכר, שאין לרפאותו עוד, בעוד שהחיל הראשי אשר במאנדזשוריה יחלש בלי מצביאם ובהגרע מהם חלק מסוים, ומלבד זאת

יש עוד חסרון מוסרי בהחלטה הזאת. קורופטקין ראש מצביאי כל חיל המלחמה התנגד לצאת לעזרת פורט-ארטור ואלעקסעיטו נציב ארצות המזרח הרחוק, שגרם את כל המלחמה, יעץ לשלוח את קורופטקין מעל פניו לקצה הדרום. ומעמו נראה ברור, כי קורופטקין היה למכשול לו במלוא האות שרתו, וסכסוכים וחלוקי דעות היו בין שני אלה כל הימים וקורופטקין, שידע את זאת, לא אבה לעשות רצון שונאו, ואם הקיסר והמניסטרים והנסיכים עמדו לימין אלעקסעיטו, ויכניעו את קורופטקין מפניו בריבו הפרטי הנוגע עד נפשו — באיזו ריח עזו יצביא עתה שר הצבא הראשי את הצבאות ובאיזה אמצע יתאמץ עתה לנחול נצחון בעד חיל מלכו, הכוזה את עצמו והמואס בחפצו והעומד לימין שונאו החיכ באחריות כל האסון הבא על רוסיה? על כן בנצחון רוסיה כמעט אין להאמין עוד. כבר העמידו שרי הצבא את חפץ עצמם ואת כבודם למעלה מטובת הממלכה ובאופן זה לא יעשו חיל עוד. התנאי הראשי במלחמה הוא ששר הצבא יהיה חפשי לגמרי במעשיו וכל האחריות תהיה רק עליו לבדו. ופה כאשר אין שר הצבא הראשי יכול לעשות מה שטוב כענינו ומפטרבורג ישלחו לו פקודות ע"פ חפץ שונאו, אז נצחון אי אפשר עוד. — במאנדזוריה הדרומית תנועה רבה בקרב המחנות. גם הרוסים וגם היפנים מחליפים את מקום תחנה. אנה פניהם מוערות אין לדעת עוד. ברור הוא ששני המחנות רוצים להטעות זה את זה למען הניא עצותיהם. פגישות קטנות תקרינה ככל יום והוצאותיהן הן הפסד משני הצדדים.

בשעת סגירת הגליון באות שמועות מבחילות משדה המלחמה. לפטרבורג הודיעו מחארכין, כי שר הצבא היפני קוראקי וצבאותיו מוקפים בחיל רוס. מלונרון באה שמועה, כי היפנים הסתערו על פורט-ארטור מצד הים ומצד היבשה ויכבושה באבדה 11,000 איש. שמועה אחרת אומרת, כי נשמד שליש חיל יפן. את האמת אין יודע עוד.

השנוי באיטליה. מעת שקצף האפיפיור על ממשלת פרנציה בגלל רדפה את עבדי הבנסייה, נגלה חפץ התקרבות בין האפיפיור ומלך איטליה. את החפץ הזה הראו גם המלך וגם האפיפיור. ההתקרבות הזאת, שתקרב רחוקים בזרוע, כבר התחילה להראות אותות שנוי בכל הפוליטיקה האיטלקית. בן הוריעה ממשלת איטליה, כי נכונה היא לפתוח שעדיה לפני הנזירים הבורחים מפרנציה. כל הקרובים אל המלך יבקרו את האפיפיור ויתרפסו לפניו. ואולי החפץ להסיר את המניסטר היהודי לואיג'י לוצ'אטי מפקודתו סבתו ההתקרבות הזאת. האפיפיור פיוס העשירי איננו אמנם שונא ישראל, אבל אולי רוצה הממשלה להראותו את הכנעה בזה.

לאחרים. מה לו לחברו הרעב, בשעה שהוא בעצמו שבע? מה לו לאחיו העני, בשעה שהוא עשיר? הכל — בכהמה ממש! ההתבהמות גדולה עד מאד. האדם הולך אחורנית בצעדים ענקיים ועוד מעט ויגיע למדרגת אדם הראשון וכאשר יבוא לאותה המדרגה, אז יהרס העולם ויבנה על תלו עולם אחר לגמרי ויקום דור חדש, אנשים, שראויים יהיו להקרא בשם הנכבד הזה, ואז אולי גם הבהמות השבנה להיות אדם, אשרי איש, שעניו תחזינה את כל אלה!

*

אין אדם שמח בחלקו. עד יום מותו, עד רגעו האחרון הוא עובד ועמל, עד השעה האחרונה לחייו כארץ הוא רק שואף ושואף, והשאפה לאיזה דבר סמן רע לאדם, מפני שאדם מאושר אינו שואף כלל, הוא כבר שבע ושמח בחלקו.

„אדם בא לעולם בידים קפוצות, כלומר כל העולם בלו שלי“, אמרו חכז"ל ובנים רבניהם: האדם חפץ תמיד למשול על הכל, לבלוע את הכל. „אדם הראשון מסוף עולם עד סופו היה“, אמרו חכמינו במקום אחר, להראות עד כמה מגעת הבהמה שבאדם,

כל העולם כלו עמק הכבא בעיני, וכל מתי תבל ישעים המה בעיני; מפני שאין צדיקים בעולם, מפני שסוד ההויה ועצם ההויה בזמננו רק רע, בוב ושקר... הכל מתרחקים מן הטוב ומן האמת מפני שהאמת מדה מגונה היא בזמננו וכל האומר אמת לסבל יחשב וכל איש ישנאנהו. במקום שאין איש שם האמת ובמקום שישנו — שם השקר. כל העולם שקר: אין בו לא צדקה ולא ישד; התקף יבלע את החלש, העשיר את העני, אח את אחיו... אשרי הנכר, שיובה ויראה את העולם הבא, עולם האמת, עולם כלי רשעים וצדיקים, עשירים ועניים, אדונים ועבדים. אך היום ההוא רחוק עודנו, עוד ימים רבים יעברו עד שיהרס העולם הזה ויבנה העולם הבא — והיום ההוא בוא יבוא!

*

איש זקן אני ושבע ימים, כל ימי בקשתי אנשים ולא מצאתים, מפני שכל האנשים התפקחו ובמקום אנשים מצאתי בהמות, חיות מורפות. תמיד חפשתי אחרי האדם שבאדם, אחרי „הנשמה הפהורה“ שבגבר ולא מצאתי. כל אחד ואחד עמל רק בשבילו, רק בשביל „אני הבהמי“ שלו ואינו דואג כלל

שאלות טיבעט ומארוקו. הברית, שעשו ביניהן ממשלות פרנציה ואנגליה לפני שבועות אחרים, עשתה פרי יפה ומועיל לשלום העמים. זה כמה כסוכים כבר הוסרו מדרך השלום בגללה והיא מוסיפה לזרוע זרע שלום והתפשרות בין העמים, למנוע ריב ומלחמה. שאלת טיבעט ושאלת מארוקו נפתרו זה עתה הודות לברית הזאת. כידוע שלחה ממשלת אנגליה גרודי אנשי צבא מהודו לטיבט וכבר היו הגרות קטנות בין אנגלים וטיבטים. כונת אנגליה בזה לא נורעה כפירוש אלא מכללא. שערן, כי אנגליה משמשת במדת רוסיה, להבקיע אליה את ארץ טיבט הסמוכה לאחוזותיה בהודו. רוסיה אמנם צעקה חמס על החפץ הזה, אבל שומע לא היה לה, כי לא יכלה לתת כח לצעקתה בנשק. עתה, אחרי שפרנציה בעלת ברית רוסיה כרתה ברית עם אנגליה, נכנסה פרנציה כעבי הקורה, העשות שלום אמת בין שתי בעלות בריתה. ממשלת אנגליה הבטיחה, כי לא הגע בזכות רוסיה בטיבט. ולא לכבוש את טיבט חפצה, כי אם רק להפיל חתימה על העם היושב בה, שלא יעיוו להדע לסוחריו אנגליה והודו הסוחרים את הארץ. שלטון קיסר חינא בטיבט ישאר במקום. הסכסוך הזה במל איפא. ממארוקו באה שמועה מבחילה, כי ראש המורדים בשלטן בואמארא, המערער על המלוכה, התרפס לפני השלטן ויכנע. בא איפא הקץ גם לתנועת המורדים במארוקו ושלום אמת גם שם. עתה נודע הדבר, כי עד כה שכרה ממשלת פרנציה את בואמארא, לערער על המלוכה ולהרניו את השלטן ואת העם, למען השבית את השפעת אנגליה על השלטן ממארוקו. עתה אחרי שהתפשרו אנגליה ופרנציה, ואנגליה ותרה על השפעתה במארוקו ותמסר את הארץ ואת מלכה ביד פרנציה, אין לפרנציה עוד שום צורך בבוהאמארא ותעזבהו לנפשו. ע"כ לא נשאר עתה לזה רק להכנע לפני מלכו ולבקש על נפשו. ובוראי המליץ ממשלת פרנציה בערו ולא התן לדונו משפט מות. יבכל זאת שמחה פרנציה איננה שלמה, מפני פנע רעה, שעמד למכשול לה. ראש עדת השורדים ראיולי ממארוקו פנע בעשיר היוני פערדיקאריס, שבבר התאורח באמריקה ויקחהו בשבי וידרוש כפר נפשו הון רב. ממשלת אמריקה לא יכלה להחריש ותשלח אניות מלחמה למארוקו, לכופ את השלטן, להוציא את השבוי לחפשי או לשלם בעצמו את הכפר, גם אנגליה שלחה אלו נאחזה פרנציה כבר במארוקו, אז לא העיוו ממלכות זרות, לשלוח אניות צבא לגבול מארוקו, עתה במדס נאחזה יביטו עוד על מארוקו בעל ממלכה עומדת ברשות עצמה. אמריקה אמנם פנתה לממשלת פרנציה, בבקשה לעזר אותה בהצותה את מארוקו, אבל אחרי שפרנציה כעצמה אינה יכולה עוד להושיע, מביטה היא בדאגה על האניות הזרות.

כי אינו מסתפק כמה שיש לו ודק „הב—הב“ יקאר... כבר אדם הראשון לא הסתפק במועט, כי מסוף העולם עד סופו היה.

*

»L'homme est né libre, nous le voyons partout dans les fers«... (האדם יולד חפשי ותמיד רואים אנו אותו בכבלים) אמר ז'ן ז'ק רוססאָ ואמתים דבריו. חפשי הוא האדם מלדה וכאשר נראה אותו, אסור בכבלים הנהו. חפשי הוא יוצא מבטן ובעבד בנעני ימות. וכל זאת מפני שאינו אדם, כי אם בהמה... האדם יודע איך להשתחרר, איך להסיר את הכבלים, והבהמה אינה יודעת... האדם מרגיש את הצרות והבהמה אינה מרגשת... והכבלים המעיקים על האדם המה בכלים נוראים, כבלים חזקים: כבלי הבערות והבסילות, כבלי העבדות והחקוי, כבלי השקר והכזב, כבלי הגולה, הכבוד, התאוה והקנאה, כבלי — — טוב שאפסוק, כי רב מספרם מאד! נמסר לביהר"פ ע"י ברוך, סיון, תרס"ד. שמעון מילנער.

על המצפה.

חלוף המושגים.

כבר בא כל ארס לירי התרגנות על ידי חלוף המושגים. מי מכם הקיראים לא התרגז עדיין, בשמעו את זוג המלים החביב כל כך על צוררינו: "יהודים רמאים". יודעים אנחנו, שיש יהודים, ויודעים אנחנו שיש רמאים, יודעים אנחנו גם את זה: שיש גם גרמנים רמאים, ויונים רמאים, סלבים רמאים וכו' וכו'. על כן לא נחליף את המושגים ולא נאמר בהחלט, כי מפני שפלוני ופלוני נולדו יהודים והם במקרה גם רמאים אם כן מובח בודאי, כי כל היהודים רמאים הם. כן יאמרו צוררי ישראל. השנאה מקלקלת את השורה ושונאינו, מפני שלא יוכלו לראות בנו שום דבר טוב רק רע, ע"כ תולים הם את כל קלקלות היחידים בכל האומה, כי אין קרוב אצלם מלשים את היהדות השנואה סבה לכל תקלה ומוזה יוצא להם, שהיהודים רמאים, גאים, רוצחים, נשבעים לשקר ועוד ועוד. ואנחנו בשמענו את המליצה החכימה כמעט לכל בני האדם נאנה ונחשוב: חלוף המושגים; מפני שפלוני ופלוני היהודים הם רמאים, יחשבו הנוצרים האלה, מתוך רוע לבם או מתוך עצלות מחשבתם, שכלנו היהודים רמאים. הוי מי יפתח את עיניהם ויראו מעותם! כן יזדמן המקרה רב לאחד מאתנו, לשמוע עלבוננו כגלל חלוף המושגים. או למי מכם רכותי לא הזדמן מקרה ל ש חוק על חלוף מושגים, במקום שאין הדבר נוגע בנו לרע, אנכי למשל שחקתי לפני זמן מה על חלוף מושגים מגוחך בזה, שאמרו בשם לץ אחד נודע: הוא מצא שיש למלמדים אחרים — במובן במקרה — בנים ששםם, "איציקל" ויעש מזה פשט'ל בזה: מדוע לכל המלמדים בנים ששםם איציקל? יען שכלם יודעים, שהמלמדות עסק רע היא ואינם רוצים שיהיו בניהם כמוהם, ע"כ יערימו לעשות חיק לקרוא לבניהם איציקל, ומפני שכל המלמדים מכרחים לקרוא לבניהם איציקל, בעל ברחם לא יוכלו להיות מלמדים, כי הלא אין קוראים לבן בשם אביו בחייו. משפט מגוחך כזה, רכותי, יוצא לנו בשנחלוף את המושגים ונתלה את הנמצא באחד או באחרים: בכל הצבור או המפלגה. כן, רבותי, מרגז ומגוחכת באחד היא ההנחה המוטעת, השגורה כפי מתנגדי הציונים: שכל בני הנעורים המתימרים בשם ציונים או המסתפחים בחברה ציונית הם פושעי ישראל. בעינינו כאלה, רבותי, אין לומדים "מה מציוני". מפני שפלוני ופלוני הבחורים בעיר פלונית ופלונית נעשו ציונים ובמקרה התחילו גם להקל בעניני הדת, אין עוד ראייה מזה, שהציונות — ודוקא ה"מזרחית" — הביאה אותם לידי כך. ברני נפשות אין נוהגים קלות-ראש כזאת. מעט התבוננות רבותי, מעט עיון, עכ"פ כאותו העיון, שנוהגים הרבנים לעיין בשאלה קלה באסור והיתר. ואם יאמר מי מכם, אפילו רב, אפילו גאון או אפילו רשכבה"ג, בלי כל עיון ובלי ירידה לעמק הדבר, שכל הציונים פושעי ישראל הם, בלומר שהציונות גורמת כטול התורה, מפני שמצא אותו הרב, שפלוני הציוני מחלל שבת או שפלוני הציוני היא "קרקפתא דלא מנח תפילין" או שפלוני ופלוני הבחורים מקילים בדת מאז היו לציונים — אומר לו: במחילת כבודך, רבי, החלפת את המושגים אולי גם כן מתוך שנאה. ולא עוד אלא שהחלפת את הסבה במסובב. לא הציונות גרמה לבחורים האלה לפרק עול, אלא זרם העת, שנסחפו בו, ואותו זרם העת עשה אותם במקרה גם לציונים. אבל אין כל שייכות בין פריקת העול לבין הציונות, כמו שאין כל שייכות בין יהדות ובין תרמית אלו לא היו הבחורים ציונים, היה גרוע עוד יותר, כי בלי ספק הסתפחו לחברה סוציאליסטית או אנרכיסטית ורק הודות לציונות יצלו בנינו מחבר המרעים ההם. הטרם תדעו דבותי, שהגלות סכנה ליהדות? התורה אמרה ואבדתם בנים וכו', בחור המשתקק לחכמה, והוא מכרח ללמד

בספרים, שכתבו נכרים ברוח כוז ליהודים וברוח כפירה בכל דת, בעל כרחו יקל בדה ולכנו ידאב. אבל התצלחו לאסר אסר בשביל זה על למוד דעת? הישר בעיניכם, רבותי, ישראל, העם החכם והנבון מכל העמים" יתהפך לעם הסכל מכל העמים, לעם הנדרם והמתועב מכל העמים כגלל פתיותו? לא כל ישראל ישמע לכם ברבר הזה? אם באמת דוה לבכם על חרבן היהדות וכטול התורה אז לא במשפטים כעוקלים ובחלוף המושגים ובעצלות המחשבה תגדרו גדרים ותעמדו בפרץ, אלא בישועה ממשית. אדרבה, יסרו גמנויות עברים, כמו שעשה הדכ מאונג. בראד, השניחו על הציונים הדבקים בתורה, שייסדו אגודות מיוחדות, שלא יתערבו עם עווכי דת, עזרו אותנו לשוב לארצנו ונלמוד חכמה ככלי מהור וגדע ערך היהדות והדה רברו על לב הבחורים הלומדים חכמה, לכל יפתה לבכם לדברי המלעיגים לדת והמפירים מוסר, הוכיחו להם את יתרון חיי הדת והצניעות על חיים חפשיים והפקרות. אבל אם הגזרו חרם, אם תדרשו להבדל מהם, אז התועלת מוטלת כספק, כי זרם הזמן עושה את שלו וכבר היה מעשה בקהלות קרושות כמערב, שהרבנים גזרו חרם, צוו להבדל מן הפושעים ולא הניעו לסוף ימיהם עד שהיו המה בעצמם המברלים, כי זרם הזמן עשה את כל הקהלה לחפשיים ברעות, יען לא ידעו הרבנים ללמד ולהוכיח דברי ישר, כי אם להתרגז ולהחרים.

ומצד השני יש להזהיר גם את הבחורים המשכילים המתימרים בשם ציונים ודוקא ממפלגת "מזרחי" ואינם נוהרים מאד בשמירת הדת ובזאת הם גורמים, שאלה שאינם יורעים להבחין ולהכיריל בין המושגים ובין הסבה והמסובב יוציאו לעו על הציונות המזרחית. לאלה אקרא: אם באמת ציונים אתם אז חוסו עליה ואל תגרמו במעשיכם, שירננו אחרי כל המפלגה. עליכם לדעת, כי כן דרך אנשים פשוטים מעולם, כי במפלגה קטנה ונפרדה תולים את חטאת היחיד בצבור. אם יעשה יהודי מעשה רע, אומרים לו: בני, חלול-השם הוא, כלומר, שיאמרו שכננו: ראו מה היא היהדות, כן עליכם להזהר מפני חלול שכ הציונות אם בהתחברכם לחברה ציונית התחילו במקרה להקל בדת ולבזות את הקדש, אז יאמרו מהנגדינו, כי הציונות גרמה לכם זאת ונוק גדול יצמח מזה לכל המפלגה. אל תחליפו עכ"פ אתם את המושגים, אל תשכחו כי אין שום נגור וסתירה בין התורה ובין שיבת ציון, אדרבה, עלינו הציונים הדתיים להיות למופת לציונים אחרים להראותם, כי אין יהדות כלי תורה. ואם אין אתם מודים בזה, למה לכם להסתפח לחברת ציונים דתיים ולגרום להם, שיחשדו בהם? הניחו אותם ודעו, כי אין הציונית עכריינות.

משפט אוהנוב.

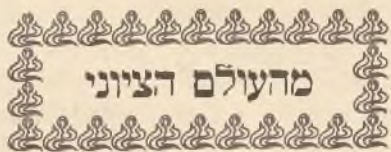
ביום שפרצו הפרעות בקיישוב פרצו פרעות גם בעיר הקטנה אוהנוב במחוז זולקיעוו בגליציה. השודדים והמכים לא הושמו בבית הסהר, על כן לא מהרו השופטים חוקרי הדין לעשות את גמר הדין ובינתים נסעו 18 מהם לאמריקה. מקום המשפט היא סכה של מכבי האש ואם ירד הגשם ילף דרך נקבי הגג ואם ירעם רעם לא ישמע איש דברי רעהו. כן היה ביום המשפט הראשון. שופטים מלבוב באו לאוהנוב לגמור את המשפט, שימשך שלשה שבועות. בראש השופטים יושב יועץ ביה"ד קאָרבער. בשבת בבקר החל המשפט. הנאשמים כופרים בכל וטוענים, כי לא היו בשעת הפרעות בחוץ כלל ואחר כל המעשה יצאו ולא ראו בלום, היהודים מאשימים אותם מתוך שנאה. אחד הנאשמים רצה להוכיח את רשעת היהודים, כי מיום שנאסר היהודי נע כל בבית הסהר לא היתה כל שרפה בעיר (כנודע נאסרו יהודים אחרי הפרעות...) השופט מזכירו, כי היתה שרפה בעיר לפני ימים אחדים. על דברי השופט כי עדים מעירים נגדם. ענו הנאשמים, כי יביאו עדים אחרים, שיצדיקום. מנהלי המשחיתים היו משרת בית המשפט מאזודקיעוויטש, סוכן חברת אחריות אני שקיעוויטש ובעל האחוזה רעשטיאל. בשבת נחקרו כ"ח נאשמים. הם אומרים,

כי היהודים הבעירו בערות בעיר והאש אחזה גם בבתי נוצרים, על כן גדלה השנאה נגד היהודים, ובכל זאת לא אזרחי העיר הכו את היהודים וישחיתו הונם, כי אם ילדים מן הכפרים, שהיו במקרה בעיר. הנאשם פיזר סקרפמשוק, אשר אצלו התארח המומד מענדיל נטע, (שבעבורו התפשטה השנאה הרבה בין יהודים ונוצרים) אמר שהיהודים וגם הנוצרים הציקו לו, יען גרם במעשיו את כל המהומה, ע"כ ידא לצאת החוצה וממילא לא יכול להשתתף בפרעות.

גבית העדות כבדה. רבים מן העדים היהודים המחויבים מבטלים את עדותם, שהעידו בעת החקירה והררישה, כי מפחרים הם מפני נקמת אנשי עירם. רק ראש הוונדארמריה מעיר עדות נכונה דברים כהויהם.

מעשה שטן.

לריק יגיע שונאינו, הרוצים לטהר את העולם מתערובות יהודים. בכל אשר יפנו יפגעו כאיוו עקבות יהודים. אין נקי. גם במקומות, הרחוקים לבאורה מן היהדות ברחוק מזרח ממערב, במקומות שלא דרכה שם כף רגל יהודית מעולם, נמצאים רשמים, שאין להכחיש את מוצאם היהודי, ויותר מכל המטהרים עמלו לריק הרוצים לטהר את דנצרות מיהודים ויהדות. הנוצרים הראשונים היו יהודים, בתביהם ותקנותיהם ביהדות יסודם, והרוצה להכחיש את השפעת התורה היהודית עליהם הוא כהרוצה להכחיש את השפעת השמש על כדור הארץ. ובכל זאת יש משהרלים בזה ויגיעם כמובן לריק. דעליטש, נכר מומר יהודי מליטא, המתביש כמולדתו, נמה לעשות כן באופן פשוט, כבדאו מלכו, שהיהדות אינה יהדות כלל, כי אם בבלות, ואם אין יהדות, ממילא אין השפעה יהודית; אבל ידוע, שהיה דעליטש בעבור זה לשחוק ולקלססה. כל העמים וחכמיהם יודעים, שאי אפשר לטהר את הקולטורה האירופאית מעקבות היהדות. אבל הלא אפשר עכ"פ, לטהר את הכהנים הקתולים ואת כסאות ההגמונים והחשמנים מן היהודים עצמם. את החובה הזאת לקחו על עצמם הכהנים מגליל א למיץ במורביה. במדומה לך, שזה דבר נקל, כי מי זה היהודי הממיד דתו מתוך הכרה ממש, עד שיאבה ויוכל להיות בתן נוצרי. כל הממיד דתו רוצה רק למלאות תאות הכבוד או הבצע שלו או תאותו הבהמית וא"כ אין הדבר צריך שמירה. אבל הנסיון הראה, שגם זה אי אפשר — מעשה שטן! ימים רבים נלחמו הכהנים ההם בהנסך הארבי-הגמון ד"ר תיאודר בהן מאלמיץ, יען הוא מזרע היהודים. חפשו עליו חטאים, התנכלו באמצעים שונים להורירו משאתו. אין צריך לומר שלא היה ממש בטענותיהם עליו; בטענות באלה אפשר לקום נגד נושאי משרה רבים מאד. אם ידקדקו עם כל אדם גדול בחוט השערה, אז אולי לא יהיה שום אדם בעולם, לשום על שכמו משרה גדולה. אבל האמת הוא, שעקר עון הנסך ההגמון כהן היה, שמוצאו מזרע ישראל, ואיש כזה פסול לשבת על כסא הגמון קתולי. קשה היה להורירו משאתו, קשה מאד, שני אפיפיורים התקשו בדבר ובסוף נצחו שונאינו, כי הציקו לו כל כך עד שנלאה לשאת עליו את עטרתו ויסירה מעל ראשו כרצון או שלא כרצון. ועל כמא ההגמון באלמיץ עלה איש אחר, אשר כפי שאפשר היה לשער מגיע יחושו עד גמר בן יפת וכסא ההגמון מהור מזרע ישראל וחתם הכהנים במורביה שככה. והנה עתה בא העתון המטיכי "פראבי לידא" ומפיל טפה של מרה בכוס התנחומים. הוא גלה, כי גם הנסך הארבי הגמון החדש ד"ר בויער מזרע ישראל. האפשר הדבר, שכל המלחמה והמרחה והמשפטים והוכוחים והעמל של כמה שנים היו לריק? — מעשה שטן!

מהעולם הציוני

ענש מרים-יד. הועד-הפועל של ההסתדרות בא"י החליט, להוציא את מ. שיינברג (שהכה את

מכתבים מבוסניה.

במוצאי שבת שעברה עשו היהודים ה"ספרדים" (במעט בלם ציונים) בעירו הפגנה (דמונסטרציה) בפומבי ובמעט בא הדבר לירי סבסוך עם הפוליציה, בי לבות העם היו מלאים רגז וקצף ובכבוד עצה הפוליציה בעד רוחם הסוער. סבת הדבר היתה ררשת מיסיונרים, שבאו מאנגליה וישלחו מכתבי הזמנה לכל יהודי עירנו, לבא לשמוע את דבריהם. וקני הספרדים בקשו מאת שלטון המדינה, לבלי הת להם רשות לדרוש, כי העם יתרגז. אבל סגן שר המדינה ענה, כי מי שאינו מודה בדברי המיסיונרים לא ילך לשמוע. היהודים ועמם גם מחמדים התאספו כהמון רב, למחות נגד האורחים הבלתי קרואים ושלוש העיר היה בסכנה. הדרשות לא נדרשו, כי יראו המיסיונרים לנפשם. אבל רוח ההמון לא נחה בזה. בשני אלפים יהודים ספרדים התאספו ויצורו על בית המלון, ששם גרו המיסיונרים. הצעירים שרו יחד שירי ציון וסימו "האך ציון!" שר השיטרים בא בראש להקת שוטרים וידרוש מהמפגינים להפריד. ההמון לא אבה לשמוע והשוטרים היו מברחים לשלף חרבותם. בעמל רב עלתה בידם לפור את ההמון. שומר אחר נפצע. נפלא הוא רוח הציונים. הלא גם יהודים אחרים יתנגדו לדרשות מיסיונרים ולא יצליחו אלה לצוד אף נפש אחת באופן הזה. אבל להתקומם בקצף בזה נגדם, עד שברור הוא שאלו נפלו לידם היו קורעים אותם לגזרים, וזהו קנאת-עם חיו, וזהו הדעת את עצמם, שנהנה רק הציונות בקרב בני עמנו.

ח. ווייצנער.

מכתבים מאונגריה.

זה עשרים שנה מאז שבתה עלילת הדם אשר במיסא-עסלאר הנודעת וכל שונאינו ומקטריגינינו קופצים פיהם ולא יחרצו לשונם. מליצנו קארל עמיועש מתאמץ ומשתדל בספריו, להאיר עיני עורים ולשרש מלכות מחרפי ישראל את השנאה הכבושה עלינו. ודבריו הברורים רבות פעלו. היהודי יושב שלו ושקט ואין מחרד. שלוח לו מחוץ מאויביו ומנדיו, הממשלה הרוממה בחסדה הסוכך באברתה לכל היושבים בצלה, בלם ישבעו ויתענגו בשווי הזכויות באין הכדל ופדות בין אמונה לאמונה. כל מיני המשמרות והפקידות פתוחות לפנינו. אך אין לנו שלות השקט בקרבנו בפנים. בית ישראל בארצנו הבה לרסיסים ויקרע לשנים עשר קרעים. והפרץ בין הכתות השונות מהרחב מיום אל יום ואין איש משים אל לב. הרוב מאחינו הארתורכסים עודם קופאים על שמריהם, כל תקנה לרוח הזמן סכנה בעיניהם. ולעומתם מעבר השני ה"נאורים" כל קדש יתעבו. בניהם יגדלו ללא תורה וללא יראת שמים, ובאשר יגדלו לא ידעו מה היא היהדות ויבזוה, בין כך ובין כך מצבנו הפנימי ברע הוא, כי הוא בקדרה דשותפא לא קרירי ולא המימי. אם נפקח עינינו ונתורה אחרי מקור הרעה ומוצאה, בושח הבסה פנינו, אם גם נגלה מפח ונכסה מפחים, לאמר, כי הרבנים אשמים הרבה בזה. זה לא כבר יצא רב אחד — סבת החרדים — מן השורה, ויקח לו פילגש על אשתו, אשר לא ילדה לו. ויהי בי התאחדו אנשי שם משלומי אמוני ישראל, להוכיחו על פניו, על הנבלה אשר עשה בישראל, לא שעה אליהם, וכראותו כי נכזבה תוחלתו גם בצרת אשתו ויקם ויקדש לו אשה שלישיה. והוא עודנו עומד על משמרתו והעמרה עודנו בראשו, והחרדים חרדים לפצות פה נגדו, מפני שבן גדולים הוא מהמשפחה המיוחסת שבמדינה, ואביו, רב וגאון בישראל נצב לימינו ומחזיק בידו לאמר: בדת ובהלכה אתה עושה! ונלוח אליו שארו ומסרפו, אחד מאבירי הרועים, אשר להאדוקים המאשר העלוליו גם הוא. ואם אמנם שאין לדון מהפרט על הבלל, אבל אוי לו לדור ששופטים את שופטיהם, כי מה יעשה האזוב אשר בקיר אם גם הארו נעקר ממצבו, ביחוד מאז נתאשר חק-חתינו של חול (ציוויל-ל-עהע) ירד יחוס המשפחות עשר מעלות אחרונה. כמעט אין משפחה, אשר לא ימצא בה אחד, המחלל קדשי ישראל, בקחתו בת אל נכר. עצומה ההתבוללות במחנה ה"הולכת קדימה". עמי רועד בכפי להעתיק המספרים השטאטיסטיים, המגירים לנו את הנזק הרב, אשר הביאה לנו ההתבוללות. מספר הפורצים, הפינים ערף לאמונת אבותיהם, יגדל וירבה משנה לשנה, ומי יודע אם גם בזה לא אשמו הרועים, ושגנתם עולה ודון. לפנות החרף נקרא נקרא הרב ד"ר קעמטשקעמעטי המכהן במשמרת הרבנות בגראססוארדיין עיר גדולה בישראל, מאת כנסיה נוצרית בעיר הבירה בודאפעסט, לדרוש לפנייהם מעניני דת ואמונה. והוא הואיל ויעתר למבוקשם. וישא משא לפני שומעיו בבית הפלתם בערך שעותים, המצית דרשתו ותובנה היתה, כי אמונת האוניטארים רומה היא באיכותה לאמונת ישראל, ומכלי פדות במאזנים ישאו יחד ולא הכבד האשה על אחותה. רבים מהעתונים התפלאו על המעשה, לאמר: מה לו לבחן בבית הקברות? מה לו לרב ישראל בבית תפלה נוצרים? האם קוה למצא שם מקשיבי לקח יותר מאשר ימצא בבתי הכנסיות אשר לעדתו, אשר שעריהם שוממים מכלי באי מועד? חידה סתומה הוא ולא נפתרה, ובכל זאת לא יפול משערת ראשו ארצה, ועודנו עומד ומכהן במשמרתו במלפנים. ועיני ישראל הרד עם אל רואות וכלות, מה תהיה אחריתו? אנה יוליבנו הדרך הזה? ה' אלקים אתה יודע!

אדענבורג (שאפראן) כ"ד סיון תרס"ד

מנחם צבי הלוי הורוויץ.

הד"ר הרל יפה) מכלל ההסתדרות, ואסור לחבריו להביטו בקהל או להתחבר אתו לענין צבורי.

"גאולה". מיסדי הח' "גאולה", שמטרתה לקנות אדמה בא"י, כבר מכרו 140 מניות בסך 14,000 רובל. ספר התקנות כבר נערך והחברה התחיל פעולתה באשר המכרנה אלף מניות בסך מאת אלף רובל.

מאמריקה. ביום 5 בח' היתה בעיר קלעוולנד באמריקה אספה ציונית רבה, שבמנה לא היתה עוד באמריקה. עקר הובוח היה על ארות אוגנרא, ולא באו לידי מסקנה.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. בש"ק פ' בהעלותך דרש ררש כביהב"נ הישן בעירנו, אחי הגאבדפ"ק — הרב הגאון המובהק החכם הכולל מו"ה פינחס הלוי איש הורוויץ האב"ד ברארשיץ, דרוש נחמד, בהלכות ואגדות, כחריפות ובקיאות בפני קהל גדול כמשך ב' שעות רצופות, ודבריו היו טובים וערכים לאון שומעת, ויפק רצון מקהל הנאספים.

קראקא. ביום ב' שבוע זה נפטר בעירנו אחד מנבבדי עירנו, פאר בעה"ב החרדים, העסקן החרוץ בעניני הצבור מו"ה קלמן מייטל בויס, נצר ממשפחה מיוחסת מאד, נכד המהרש"ל ובעל הש"ך. הוא היה גבאי ביהמ"ד "חדשים", גבאי ח' "בקר חולים", גבאי "חברה קדישא" וח' "מלבוש ערומים". ידו היתה פתוחה לכל דבר צדקה וגמלת חסד וגם כצואתו פקד את מוסדות החסד בעירנו. הניח לח' "קדישא" 200 כתר, לח' "בקר חולים" 200, ב' ל"תלמוד תורה" 200 כתר, לח' "מלבוש ערומים" 200 כתר ולכיהמ"ד "חדשים" 200 כ"י. אדבעת בניו כלם יראי ה', אנשים הגונים וישרים. אבדה גדולה אבדה עירנו כמות האיש הנעלה הזה. הנצב"ה.

לכוב. אנשי הקהל נצחו בכחירות גם במחלקה הב' והא'. ובכל זאת נצחו הציונים נצחון מוסרי, כי בתעמולתם הראו לכל, כי חלק גדול מן העם מביר את יתרונם ומוכן תמיד לעזור אותם ולשום אותם אלופים לראשיהם, ויש תקוה שבשנים הבאות תתפשט ההרגשה הזאת והציונים יכבשו את שלטון הקהלה. במחלקה השניה היר מספר הבוחרים 270 ושלישיהם עמדו בצד הציונים, חוץ מארבעים איש שלא באו אל הבחירה, שנוכל לחשבם שנמו אחריהם, רק שלא היה להם העזו להראות זאת בפומבי. במחלקה הראשונה היה מספר הבוחרים 240 וששים מהם היו בצד הציונים. וזהו נצחון גדול בשימנו אל לב, כי במחלקה הזאת יבחרו הפרנסים עצמם ופקידיהם ומשרתיהם וכל התלויים בדעתם.

בומשאמשו. בשבוע שעבר חפרו בעירנו וימצאו עצמות שלשה גופים ממונות בסיד. אומרים, כי הן מתים מימי "המות השחור". — בשדה הקברות מצאתי מצבה עתיקה שנועה באדמה משנת צ"א (?). — לפני חצי שנה יסד המורה העברי מר רוזנמאן "קורם" עברי ע"פ שמת עברית בעברית לנערים ולנערות, והוא רואה פרי בעמלו. — חברת ציון התחדשה. גם נוסד פה "בית מושב זקנים". — בחירת ראשי הקהלה, שערכו זה פעמים אחדות מחאות נגדה, נתאשרה. — הגראף פוטוצקי הזהיר את חוברי שדותיו, כי היהודים, המתאספים בבתייהם בשבתות וביו"ט להתפלל כמנין, לא יבאו חבושים בשמריימל ועמפויים במלית. — בבתיים רבים מן הסוציאליסטים פה חפשו השוטרים חוברות ועיתונים של אנרחיסמים.

ש. י. ט.

מכתבים מרומניה.

קונגרס הציונים ברומניה. לא ברעש ולא בהמולה רבה, לא בכרוזים גדולים ולא ברקלמות מיוחדות היה קונגרס ציוני ברומניה ב"ו ובמ"ו בסיון. בדומיה החל ובדומיה בלה את מעשיו הכבירים, לתועלת הציונות ברומניה. ביום א' בבקר נפתח הקונגרס בגא לא אץ בהיכל אלקאנאר, אשר עליו התנוססו דגלים בצבע לבן ותבלה ועליהם "מגיני-רוד" יפים. בשעה השביעית בבקר כבר נהרו רבים מן העם אל ההיכל, מלבד הצירים, שבעה ושבעים איש, באו גם אורחים רבים מאד. מספר העם אשר בהיכל יותר משלשת אלפים איש.

בשעה העשירית פתח מר שמואל פינעלעם על עם בתור ראש ועד הפועל את הקונגרס. בהצי שעה דבר ע"ד התפתחות הציונות בכלל וברומניה בפרט. דבר גם ע"ד הצעת אפריקה המזרחית, ויהלל את הד"ר הרצל בחריצות עבודתו בציונות ויסים בתקותו, כי הצעת אוגאנדא, לא רק שלא תתנגד להתנועה הציונית, כי גם תעזור אותה הרבה. — אחריו בך הד"ר נאכט את צירי הקונגרס כשם קהלת היהודים מגלץ. — הד"ר מאשקאוויטש דבר ע"ד הארגנוציה של הציונים ברומניה. הד"ר ברוין בקר את הציונים ברומניה ויחיב בזה את הועד-הפועל מגלץ. מר ברוין-שמייך דבר ע"ד אוגאנדא ויהלל הרבה את חריצות הרצל.

בבחירת מר שמואל פינעלעם ליו"ר ועמו משנים ומזכירים ויועצים תמה האספה הראשונה. הישיבה השניה נפתחה בשעה ב' אחרי הצהרים, הד"ר לעאן קרא את התלגרמות והמכתבים, שבאו להקונגרס. — מר היינריך שייך קרא את הר"ח בשם הועד הפועל מכל הנעשה בתנועה הציונית ברומניה, בשנה החולפת ברומניה נמצאות 185 חברות ציוניות.

שוררת דומית מות ולעתים רחוקות ישמע קול העורבים והעמלפים, הצורחים מר. ובדמינוי-נגלה לי כמראה יחזקאל ככקעת רורא: עצמות יכשות מפורות, לאט, לאט הן מתנועעות ומתקרבות אשה אל רעותה, ויעל עליהן בשר וגידים ויקרם עור ויהיו לגופים, הם נעורו לתחיה אך רוח חסר להם. ביום השקל הכל נעורו לחג הלאומי ויתענינו לרבר על כל דבר הנוגע לתחיה הלאום, אך בדבר הנוגע ברוחה של היהדות, בלשונו העברית, שכחו כל הנואמים.

הקיצוני, התחברנו, היינו לגוף אחד, אבל רוח אין בנו, כי שפתנו אין אתנו. יוסף ה לוי.

מכתבים מרוסיה

עלילות דם חדשים. ל"הבדושונוסט" כותבים מעיר בעל זי (פ' בסרביה): מקרה מוזר קרה פה, אשר היה לשיחה בפי כל וכל היהודים יושבי העיר לבשו חרדות. וזה הדבר: אנשים עוברים להמס מצאו רועה בן עשרים שנה נופל בשדה ודם שותה מפיו, ויביאוהו אל הכפר, על שאלתם מה היה לו ומי הכהו? לא יכול לענות, אך פתח את פיו להראותם, כי נכרתה לשונו, וכאותות וברמיוות ידיו וראשו הבינם: כי בשכבו על פני השדה אצל הצאן, אשר רעו על ידו, באו אליו שני אנשים רוכבים על סוסים מגדלי זקן וחזות פניהם העיד עליהם כי יהודים הם, ומכלי דבר אתו דבר אסרוהו ויפתחו את פיו ויכרתו כסכין חצי לשונו ואת הדם השותה אספו אל הספל, ואחרי כלהם את עבודתם פתחו את אסוריו מעל ידיו ויניחוהו וילכו להם. הספור המוזר הזה, אשר ספר לאכרים גרמנים, היה להם לחמר, לעשות ממנו עלילה על היהודים שניאי נפשם. — לו קרה הדבר הזה כמקום אחר, כי אז כבר היינו בכל רע, אף כי ה"ספור" הזה, אשר יספר הרועה האומלל ברמזים ובקריצות עינים אין לו שחר. אך לאשרנו האכרים, אשר אנחנו יושבים בקרבם אינם נבהלים ברוחם, להאמין תיכף בכל דבר, וע"כ לא שלחו ידיהם כרעה. אחרי שנרפא המוכה נמסר הדבר אל חוקר-הדין, וביום 17 מאי באו לבעלזי הקטגור הראשי ומשנהו, וחוקר דין למשפטים היוצאים מהכלל, והחקירה החלה. לע"ע הביאו את הנער האומלל הלום ושימו עליו משמר. וממחרת נסעו הפקידים והחוקרים למקום המעשה, וגם את הנער המניד לקחו אתם, ויאספו שם את כל היהודים מוקן ועד נער ויעבדו לפניו ככני מרון, ולא הכיר בהם את עושי הרעה. הדבר הזה נסך בלב אחינו רוח פחד, יען כי מי יערוב אם לא יראה הנער אח"כ על איזה איש יהודי, למען יפטר א"ע מדרישותיהם וחקירותיהם של החוקרים.

למה"ע הנ"ל כותבים מעיר טיפליס (קאקאז): זה שבועים שנה עכרו למן העת, אשר נספחה העיר הזאת לממלכת רוסיה, ובכל השנים הרבות האלה ישבו אחב"ש למכסה. ואיש לא הכלימם, ומעולם לא עדה על לב איש לחפאות עליהם דברים אשר לא כן, אבל המקרה אשר קרה זה לא כבר בטיפלים החריד את לב אחינו השוקטים לכמח ויוכחו לדעת, כי לא ינומו ולא יישנו צוררי ישראל. בטיפלים יושבים גם טורקים, ומרביתם נכבים ושוודדים. והנה זה כארבעה ירחים אבד ילד אחד בן שש שנים לאחד מהם. והנה באו צוררי היהודים ויגידו לאבי הילד האובד, כי יהודי אדושארי (כפר סמוך לטיפלים) גנבו את בנו. ויבוא אבי הילד לחפש את בנו. בבואו לכפר היא נמצאו בני בליעל צוררי ישראל, אשר הגידו, כי בנו זה נמצא בבית איש סוחר נכבד ה' ישראל זאיעכסקי. — ויהי ביום 26 מאי בשעה 12, באו שוטרי הפוליציה וארבעה טורקים לבית ה' זאיעכסקי, ויחלו לחפש את הילד. אך בעה"ב לא נתן לחפש בביתו עד אשר יבוא חוקר הדין. בבוא חוקר הדין שאל את הטורקים, מי הגיד להם כי בנו

עצמות "מכבי", אשר הלכו עם יתר החברות בתהלוכה, בתבנית הלבשתם המיוחדת בעלת גונים לאומיים עכרים (תכלת-ולבן) וכראשם נשאו את הדגל הציוני אל התחנה, לקדם את פני האורחים. כל זה עשה רשם חזק גם בלכות הנוצרים. וכל אנשי קהלתנו ראו, כי הציונות תתן כבוד ליהודים.

יום השקל בפיליפופול. ביום כ"ז כאייר הוחג בעירנו, ככלל השנים, חג יום-השקל בשמחה רכה. להלמידי בית הספר נתנה חפשה, למען יחגו גם הם את החג הלאומי, הציוני נאספו אל חצר בית הספר הכללי המרוחה והנחמדה, אשר בקצה הוכנה כימה יפה ומהדרה, מקשמה כרגלים ותמונות. ממעל לה תמונת הוד כבוד נסיך בולגריה, מוקפה כדגלים ותמונת מנהיגנו הד"ר הרצל מוקפה כרגלי ציון, ממול הכימה נראה המון העם מכל המפלגות, כלם לכושים בגדי חג, ולכל איש ואיש על חזהו עניכת משי תכלת-לבנה מדבקה במגן-דוד והכרת פניהם ענתה כם, כי יום שמחה היום להם וכלם מחכים בקצר רוח לפתיחת הנאום. בתחלה דבר מר יקר רומאנו, אשר נשא מדרכו במלים נשנות ונמרצות על הציונות במובן האמתי. אחריו דבר הדברן המצוין מר משה כל כ, אשר ספר בקצור את החלטות משה הקונגרסים הציוניים הראשונים ויהנגד להחלטות הקונגרס האחרון בנוגע לאונגרא.

וכשעה השניה אחרי הצהרים נאספו שית אל המקום הנ"ל ויסדרו ראשי הציונים התלוכה יפה כסדר הזה: בראש התהלוכה הלכו חברי חברת "מכבי", אחריהם חברי התזמרה, אחריהם תלמידי בית-הספר הכללי ומורשי ועד בית-הספר והוער הכללי, אחריהם חברת "בנות ציון" ובאחרונה כל ציוני עירנו. מחצר בית-הספר התהלכו כרחכות העיר עד בואם אל המקום המיועד לחג יום-השקל. פה התעמלו הגבורים במשחקים שונים והתזמרת שרה שירים עברים לאומיים. והדבר, אשר שמח כיותר ואשר עשה רשם נעים וחזק כלב כל אחר מהחוגים, היו התלגראמות העבריות, אשר נדפסו באותיות עבריות ובמלים ספרדיות ובראשן הכתבת הזאת: "בית-דאר הראשי של מדינת היהודים". וזה רכר התלגראמות: כל החפץ לכרך לכבוד החג את אחר מקרוביו או ממכריו, קנה לו תלגראמה אחת כמחיר 10 סנטים ויכיע שם ככתב את כרתי, ויתנהו ליד אחד האנשים, אשר קבל משרה דוארית עליו; וזה האחרון נשא אותה אל האיש, אשר אליו היא שלוחה ולפני הנה אותה לו קבל ממנו 5 סנטים וכך נחלקו 300 תלגראמות וכסף מחירם היה לקופת הלאומית, בה השתעשעו כל היום.

היום פנה לערב, הצללים נטו, השמש שקעה לפאת ים, ופניה אדמו כתולע, והשלח את קויה האחרונים על פני הבקעה המשתרעת כמעטה ירוק מסביב, שם לנגדנו התרוממנה גבעות המכסות כירק דשא, אשר ראשיהן ירקק אדמדם מחכליל ארב השמש, השמים ממעל לראשינו צחים וכהירים; ורוח קריר קל וצח מנשב בין ענפי העצים כקול המולה דקה ונעימה, ומכין העפאים הרעננים תשמע זמרת הצפרים, אשר הצפצפה בקולן הנעים והוספנה לחוגים ענג ושמחה ופני כלם הפיקו ענג ושמחה, עיני כל הבריקו ברקי גיל וחרוה. רחוק מהמון החונג תראינה מקהלות ילדים נפוצים על פני השדה, מרקדים כאלים, להשתתף בשמחת הגדולים, ומזמרים שירים עכרים לאומיים ולעתים לא רחוקות מריעים כחום והתלהבות. תחי ציון ארץ אבותינו! ולקול קריאתם התלהבו לבותינו בשלהבת עצומה ויעוררו בקרבנו רוח אמץ וגבורה, רוח התעוררות לתקוה, כלנו מרגישים זרם תנועת חיים חדשים, חיי חרות, מרגישים אנו שמחה לאומית כעם חפשי בארצו. פהאום נשמע קול המנהיגים קורא להמון, לשוב העירה וברנע התדרנו בתהלוכה בקול צהלה ושמחה, כקול שירים לאומים, בקול תרועת היד, ומכל העכרים ענה אותנו הר ההרים; גם קילות צהלת הילדים, צפצוף הצפרי וקרקור הצפרדעים התערבו ויהיו להרמניה נפלאה.

בשובנו עברנו על פני הכר עזובה ושוממה, אין בה כל עץ וכל שיח, כל דשא וכל צמח, בכל הככר

מהם 19 לנשים ונערות. לכלן יחד עשרת אלפים חברים. הד"ר שטערן דבר ע"ד התנועה הציונית ברומניה ויכתב, כי תחת ללכת קדימה הסנ אחר. מר יצחק אגנש הציע הצעות שונות להיטב מצב הציונות פה. כן יציע, כי ברכת הציונים תהיה המלה "שלוס". ההצעה הזאת נתקבלה במחיאית כפים עד אין סוף. האדון בראו עשטער, ציר חברת "ד"ר גאסטער" מפאשאקאן, הודיע; כי אחרי אשר הד"ר גאסטער מלנדון הודיע כעתונים האנגלים וגם באספות, כי הוטב הרבה מצב היהודים ברומניה, בעוד אשר אנחנו יודעים, כי תורע מיום ליום, מצאה החברה הנ"ל לנכון, להסיר מעליה את השם "ד"ר גאסטער", אשר עשה אותו לשמצה בין אחיו ברומניה, ושמה יהיה מהיום והלאה רק "חברת חובבי-ציון". הדברים האלה נתקבלו במחיאית כפים מאת הקונגרס. האדון בלוך דבר ע"ד הפרופגנדה והארגניזציה. ה' שפירא דבר ע"ד התיסדות שני עתונים ציונים אפיציעלים מאת הועד הפועל, אחד בשפת המדינה ואחד כוזרגון

ביום כ' בכקרנפתחה הישיבה השלישית הד"ר נאכט דבר ע"ד הקולטורה ברומניה ויכתב, כי הקומיסיה לא עשתה מאומה. נחוץ מאד לאסוף אספה מורים עברים, שיערכו פרונרמה מיוחדת ללמוד שפת עבר בבתי-הספר העכרים ברומניה. בהמשך דכריו הנכונים הוכיח שמצב המורים הרע יפעול הרבה על הלמור העכרי ויבקש מאת הקונגרס, להיטב מעט את מצבם. העומדים כראשי כתי הספר יהיו רק ציונים. צריכים אנו לסדר ומשמר כלמור דכרי ימי ישראל ככתי הספר העברים. ויציע למסור את הדבר הזה להסופר העברי מר ברוינשטיין (מבש"ן). מר שורצפלד הציע גם פתיחת כתי עקד ספרים אצל כתי-הספר העכרים. ה' בערק אוויטש קרא הדו"ח ע"ד מצב הכספים. בכלל נראה, כי התוצאות הן יותר מההכנסה כארבעת אלפים פ"ר ויבקש מאת החברות, להשלים את החוב. הד"ר מאשאקאוויטש בקש יסוד מוסד קולטורה לאומית וכוה נסגרה הישיבה השלישית.

* * *

כשעה ב' אה"צ נפתחה הישיבה הרכיעית. מר דוב שמשנו דבר ע"ד נחיצת חנוך לאומי אצל יהודי רומניה, וידרוש, כי כתי הספר העברים לא יקראו "עברים" רק יען נלמר בהם עברית, כי אם גם בגלל חנוך לאומי-עברי, כן גם דרש כי תהחיל ברומניה תנועה לאומית-קולטורית בתוך היהודים. — הד"ר שטערן קרא את התקנות החדשות, אשר אחרי וכוחים נמרצים של חמש שעות קכלו במחיאית כפים. ע"פ התקנות החדשות על כל ציוני לשלם סך 15 כאני לחדש לוועד הפועל, ומהכסום הזה על הועד להוציא שני עתונים ציונים שבועיים, אחר בשפת האיץ ואחד כוזרגון, אשר יתחלקו בין הציונים חנם וללא-ציונים בשלשה פראנק לשנה.

נכחרו לחברים כועד-הפועל מר שמואל פינעלעס לראש הועד. לחברים: היינריך שייך, ד"ר העלפאנט, זילבערשטיין, שענבערג, גאטעסמאן, ד"ר מאשאקאוויטש, ריישער, בראטשינער, והד"ר סאטיק, ובעד הקולטור, ד"ר ליפא, ד"ר נאכט, רוב שמשנו, רוב סארעף, רוד רענטצלער, ד"ר קאדרעאנו ומשה שורצפלד. הר"ר נאכט סים את הקונגרס כנאום קצר, אשר בו הביע תודתו להצירים על עזרתם ולראשי העדה מגלץ על קבלם את הציונים כסבר פנים יפות. לוי סג"ל

מכתבים מבולגריה.

דגל ציוני בחג בולגרי. ביום א' ט"ו כסיון נועדו אל עירנו כל חברות רוכבי האפנים אשר בערי בולגריה, לחוג את חנם ולשחוק לפני העם כמשחקים שונים כאופנים. שר עירנו הזמין בין כל חברות חלוצי-עצמית של הכולגרים, גם את החברה הציונית לחלוצי

האובד נמצא בכפר הזה וכבית הזה. ויענו „לא ידענו". ובכ"ז חפשו בכית וכמוכן לא מצאו דבר רע. ביום השני יצא הקול בכל העיר ובכל הכפרים מסוכי, אשר שם יושבים טורקים ותתרים, כי היהודים נבנו ילד טורקי וישחטוהו ואה דמו נתנו ככלי לצרכי אמונתם!

מ. ש.

ווארשא.

מקרוב ומרחוק.

חבר נכבים ורוצחים נתפשו בקראקא בליל שבת האחרון. במקרה נראה אור בחנות יהודי אחד בחצי הלילה. יוטרים באו ויתפשו שלשה גנבים. לפני פקדי הפוליציה הודו שנים מהם, סובל וגריגורסקי, כי המה כבר פרצו כבתי מסחר רבים בשכונות האחרונות והם הרגו גם את החנוני הנוצרי קלעשטש בפורגורז, שלא נודע עד כה מי הכהו ואיש נקי ישב עד כה כבית האסורים.

סוף רורף. בית הדין של הנשבעים בקראקא חרע משפט על עורך עתון ההתול „באמשאן", סטאניס לאו ליפינסקי, למאסר וצום במשך שני חדשים על חרפו את אשת מנהל התיאטר קוטרכינסקי. הקטיגור ערער על הענש הקל. עת היה זה כמה לעשות חשבון עם המכאיש והמחפיר הזה, שעמם כמה שנים קלון על אנשים, וביחוד על יהודים, חנם.

סכנת בשר חזיר. בלכוב הרעלו משפחות נוצריות אחדות, שאכלו בשר חזיר מחנות בשר אחת. אנשים אחדים מתו, אחרים סוכלים עוד יסורים נוראים. מנהג שרפת המתים הולך ומתפשט בכל הארצות.

בפאריז נשרפו בשנה הקודמת 6628 מתים. בארצות הברית באמריקה היה מספר המתים הנשרפים בשנת 1901 2685 ובשנת 1902 3160. בכריטיניה הגדולה נשרפו בשנה האחרונה 479 מתים, תחת 452 בשנת 1902. באיטליה נשרפו בשנת 1902 340 מתים. וכן ייגנס תנורים לשרפת מתים בשווייץ, בדניה, בשוודיה, וגם בים. באוסטריה, וגם ברוב ארצות גרמניה אמור לשרוף מתים וככל זאת התרכה המנהג כגרמניה יותר מכל העולם. בפאריז היתה בימים האלה אספה לכל המשתדלים להנהיג את המנהג הזה בכל העולם.

בתי מרפא צפים על פני הים. דבר טוב רחשו לבות חבר רופאים ופרופסורים באוסטריה, לכונן חברה ליסוד אניות מרפא לחולי שחפת וחלשי עצבים. לחולים כאלה אין טוב מלשהות זמן רב באויר, אשר על פני הים. האויר הזה טהור מכל האויר, אשר על פני הארץ ובחלקי המלח אשר בתוכו הוא ממת את הבצילים אשר בנוף החולה. הרבה חולי שחפת כבר נרפאו כנסעם ימים רבים על פני הים. בקרב המלחים אין החלי הזה שולט כלל ואם כנסיעה על פני הים ככלל כך כנסיעה על פני הים אדרעי אשר כדרום, בריויערא האוסטריאית, על אחת כו"כ. אויר הריויערא כשהוא לעצמו הוא מרפא לנוף ולכפש. נסיעת האניות תהיה סמוך לחוף דלמצייה. חברה אנגלית תתן את הכסף למוסד הזה לשם עסק והאגודה האוסטריאית אומרת לקבל גם חולים עניים כחנם.

נשים בפוליטיקה. כברלין היתה בימים האלה אספת נשים מכל הארצות, להועץ איך להשיג את זכות הבחירה וההשתתפות בפוליטיקה. ליסוד מוסד הניחו. כי הנשים דומות לאנשים בכל דבר והטבע השווה אותן לאנשים ויעשן לחלקים שווים וחפשים של חברת בני האדם ויחוננם בשכל ובכשרון כאנשים, והממלכה שתעשוק את זכותיהן ותשיל על הנשים רק חובות בלי זכויות, תשלש בבח הנתן לה לרע. — ע"פ שחוק המקרה היתה אספה אחרת מכל הארצות ביום ההוא עצמו בדרודן, להועץ על אדות בגדי הנשים. כל החכמים הוכיחו את האולה, אשר על פיה יעשו בגדי הנשים. הקורסט, המעיק לחזה כל אשה, מרכה את המחלות ומקצר את החיים בקרב הנשים. 97 אחוזים ממאה מכל הנשים תסבלנה מאבייחמרה הנברא ע"י הקורסט המעיק.

למה ימותו אנשי צבא רוסיה? לא כל איש צבא ברוסיה יודע זאת. מפלגת הסוציאליסטים חלקה בין העם ובין אנשי הצבא פתקאות ועליהן כתובים עשרה טעמים על הצורך לשפוך דם אנשי הצבא: א) כי הצאר, שהכנסותיו עולות לכמה מיליונים בשנה, ושיש לו אחוזות גדולות מאד בכל מדינות הממלכה, יחל עוד אחוזות חדשות כקורעא ובסאנדוריה. ב) כי הממשלה, האוספת מסים מיד מאה ושמונים מיליון דלים, תשיג עוד עשרים מיליון דלים לעשקם. ג) למען תהינה להכמרים הכנסות חדשות, בהשיבם עמים חדשים לאמונתם. ה) למען ימצאו בני הפקידים משרות חדשות בארצות החחשות. ה) למען יעשו קבלנים אחדים עסקים טובים בהון העם. ועוד טעמים כאלה.

סטאטיסטיקה יהודית מקראקא. ממספר הנולדים והמתים בקראקא נראה ככרור, כי תחת אשר יושבי קראקא בכלל מתרכים בשנים האחרונות כמדה מרובה — היהודים פה הולכים ומתמעטים, למרות הזרים הכאים הלום מערי המדינה לשבת פה. הנה החשבון: בשנת 1900 היה מספר הולדות 1028; בשנת 1901—919; בשנת 1902—916; בשנת 1903—912. מקרי מות היו: בשנת 1900—527; בשנת 1901—572; בשנת 1902—558; בשנת 1903—518. טעם התמעטות היהודים בקראקא בארבע השנים האחרונות יש לבקש במצב הסוציאלי, ההולך ומתקלקל, ורבים הם מאד היוצאים לחוץ לארץ. מספר החתונות היה בשנת 1900—146; בשנת 1901—160; בשנת 1902—228; בשנת 1903—238. החתונות התרבו לא באופן טבעי, כי אם בגלל החתונות המאוחרות. האנשים, שנשא נשים "ע"פ דת משה" כטרם מלאו שנותיהם "ע"פ החוק, עושים חתונות מאוחרות והחתונות האלה מתרכות, יען יוכח העם ככל פעם יותר מנחיצותן.

כנגד המשחיתים. מרזע שוכ מודיעים אותנו, כי טובי העיר וכל נכבדיה הרפיוסו מכתב מחאה נגד כתב הפלסתר, שהפיצו שונאי חנם נגד הרכ ר' יקותיאל אריה קאמל האר.

אנוסים. בזמן הזה כנודע אין „אנוסים" באירופה, אין אנוסים שום אדם, להחזיק בדת, שלא קבל אותה כרצון, ובארצנו גליציה יש ככל זאת אנוסים, יהודים גמורים, שמחזיקים אותם בין נוצרים ואין נותנים להם החפש לשמור דת אבותיהם. לפני ארבע שנים המירה אשת ישראל נתן רייס מסטאניסלאו את דתה ותמיר גם את דת שלשת בניה בלי דעת בעלה. אח"כ נתן לה כעלה גט כריתות וידרוש את הילדים. כעמל עורך ההין ר"ד שאול רפאל לא אנדא כקראקא בטלו המניסטרטא הקראקאי והנציבות את המרת דת הילדים, יען הם פח תים מבני י"ד שנה ואינם יכולים להכריע על עצמם, ע"פ החוק בעניני דת. הילדים הם איפא יהודים גמורים. ואביהם משתדל "ע"פ זה כעזרת הד"ר לאנרא זה ארבע שנים, להוציא את בניו מיד נכרים, ובתי הפקודות רוחים את כל הבקשות והתחנונים. בסוף גזר בית הדין המחוזי כסטאניסלאו, כי אכד האב את זכותו לגדל בניו, יען לא כלכלם זה שנים אחדות ולא ידע גם את מקומם. הד"ר לאנרא הגיש לבחיד הגלילי כסטאניסלאו כל צרוד בתבוי להוכיח, כי האב השתדל להשיג את בניו ולדעת עב"פ את מקומם ולא הניחו אותו אף לראותם ולא אשמת האב הוא שלא כלכלם. ביה"ד הגלילי כמל את הגזרה ויפקוד כרו-המשפט מחדש. ועד כה לא התכרר המשפט. הד"ר לאנרא בקש מביד"ד הנ"ל לצוות לגדל הילדים בדת יהודית. ביה"ד ענה, כי הדבר שייך לנציבות. הד"ר לאנרא התנגד לזה ועד כה לא הכרע כדבר. וכה יגדלו הילדים היהודים בכתי נוצרים וכבית נזירות ואין מושיע להשיב בנים אל אביהם.

אגודת טראפיקנטים. בוויין היתה כראשית שכוע זה אספת טראפיקנטים מכל ארצות אוסטריה. החלישו לדרוש מאת כלכלת אוצר הממשלה לפטרם מגזרות אחדות, המכבידות עליהם. לועד הפעל נכחר גם היהודי זיי"דן מלכוב. אם נחוצה היתה אספת טרא-פיקנטים כללית וועד פעל להני על עסקי בעלי הטרא-

פיקים — מה נחוצה היא בגליציה אספת טראפיקנטים יהודים, להועץ על אדות הגזרות הקשות המעיקות ביחוד ליהודים. למשל גזרות השבת. על כל טראפיקנט יהודי לפתוח כשבת את חנותו, גם ברחובות שכל יושביהם יהודים ומי שאינו רוצה לחלל שבת מוכרז למסור את החנות לנוצרי, כמוכן עני, והנזק גדול מאד, כי מלבד השכר שיטול הנוצרי, על פי רוב הוא שולח יד במה שאינו שלו, ואי אפשר להוציא את גנבתו מידו, כי עני הוא, ולא עוד אלא שאנום היהודי להושיב את הגנב עצמו גם אח"כ בחנותו ולקבל עליו את הנזק גם להבא. לו יתכרו כל הטראפיקנטים לאגודה אחת ולדרוש ביחד מאת המניסטר איזו הקלה בנרון זה, כודאי היו משיגים ענים חלק מדרישותיהם.

גזרה נגד השטריימל. בוואטא-פעיטש באונגריה, כן מודיעה האללנ. יוד. צייטונג" מבודאפעסט, כא בע"ב אחד בשבת לביהכ"נ ושטריימל על ראשו. „פריצות הגדר" הזאת היתה רעה בעיני ראש הקהל, כי מאז נכנה כיהכ"נ לא נראתה כו מצנפת מורה כזאת. ויאסוף אספת פרנסי הקהלה ויחלטו החלטה, לאסר אסר על הכאת שטריימל לביהכ"נ. בעל השטריימל לא שם לבו להחלטה הקהל, כי ידע שבגליציה נשיאת השטריימל למצוה תחשב. ראש הקהל שלח כפי הנראה יד כנושא השטריימל ויראהו במופת חותך, כי לו הצדק יען לו הכח. ונושא השטריימל הומינהו לדין בערכאות, ושופטים מאדיארים יכריעו, אם נשיאת השט' מצוה היא או רשות. — איזה מושג יש לשני בעלי הדין מן היהדות?

מלחמה נגד היהדות. באונגריה, הממלכה הלבדלית, קמה מלחמה חזקה נגד היהדות ולא מצד אנטי-סמיטים, אף לא מצד נוצרים לברלים, המתאווים להכחיד את היהדות. כי אם מצד יהודים „גאורים". כנודע הושיב המניסטר ועד של חכמים וכהנים, לדין בעניני תקון החנוך. כועד הזה משתמשים גדולי עמנו באונגריה, שרובם כבר טבלו את בניהם לשם הנצרות או יבינו אותם להמרת הדת, להכות חרם את היהדות ולמהר ולהחיש את קצה, שהם מקיים לו בכליון עינים. ע"י הועד הזה הם משתדלים, לכמל את הישיבות, את בתי תלמוד-תורה ואת למוד שפת עבר ע"י מורי הדת בבתי הכללים. המניסטר לחנוך אמנם מוצא, כי החפץ הזה הוא בלתי טבעי ובלתי לברלי ואינו נותן ידו לשונאי היהדות. אבל בכל אופן היהדות כסכנה גדולה ועצומה באונגריה.

אכזריות באונגריה. לעיר מאד בא יהודי סוחר נאפט. בלכתו בחוץ מצאוהו חכר אכרים צעירים ויתנפלו עליו ויצוהו לאכל לעיניהם בשר חזיר. האיש עמד על נפשו בכל כחו ויפילוהו לארץ ויכוהו מכות קשות ויתחבו לתוך פיו בשר חזיר ויכרתו את פאותיו. הדבר נעשה לעיני השמש. — סמוך לסטרופסקאו נרצח הרובל היהודי אהרן ביום וצרוז מרכלתו היה לבו. הרוצחים נתפשו — בשארנא נרצחה האשה האלמנה וואהרמאן ושפחתה. החשד נפל על שני בניה החורגים. (אל. יוד. צ.)

שנוי בשטת פלעהווע. לפני שנה תמך עוד המניסטר הרוסי לעניני הפנים בכל עתון המוציא דבה על יהודים והמסית בהם את ההמון; מעולם לא נערה ממשלת פלעהווע בעתון, שהפיי שמועת שקר, להרגיז את הרוחות נגד היהודים, והיום, אחרי המפלגות וההכנעות, אין עוד את נפשו לחתות אש שנאה וקצף ברוסיה והוא מוצא בשלום כלי מחזיק ברכה. העתון „יושני קראי" הביא שמועה, כי יהודית אחת הוכתה מאת רוסים, יען חרפה את צבא רוסיה ותהלל את צבא יפן. ראש הפוליציה בקערטש הודיע מיד, כי חקר על הדבר וימצא כי כדוי הוא. זהו אות הזמן.

חג יובל של יהודי בפורטוגל. בפורטוגל ובברזיליה ובפאריז יתבוננו לחוג חג יובל מאתים שנה לכבוד הסופר הפורטוגזי אנטוניו טיבוסי או כמו שקראוהו בארצו א' דושודעא (היהודי). הוא היה יהודי מן האנוסים וראש פ'טני פורטוגל. הוא חבר החזיון „דון שישוט", שנעתק לכל הלשונות. בעיני הכהנים מהאינקוויזיציא היה רע וישרפוהו חי. עתה שתי ארצות רבות עליו. פורטוגל אומרת כי הוא שלה וברזיליה אומרת, כי שלה

הנכונות של השמות (בלי הכרות הסיום) ובעקבותיהם ילכו כל הסופרים.
 (5) יש כמקרא שנים: "ארץ המוריה" ו"עיא" (נחמיה י"א ל"א). וכמשה יש הרבה. א"כ לא קבלנו את הצורות האלה מן הסלכים.

האנרכות ועתידותיה.

מאת ד"ר לעאן האלפערן.

(סוף מגילון 6).

הכח המכריח, הכופה בחוקה לסור אל משמעתו של כל שלטון ושלטון בא משני מקורים:

I. מתי מעט בעם, אשר בדרך מקרה והזדמנות אחזו את רסן הממשלה בידם, המילו על כל העם את אכפם ויגזרו בחוקה: קבלו דעתנו, והוא ברצונו או בעל כרחו המה שכמו לסכול, או

II. לא המועט בי אם הדוב בעם עשה זאת והמועט נאלץ לנשות אחרי הדבים, המביעים למשל את דעתם באספה, ואחרי אשר נמנו וגמרו — מתקבלת ממילא דעתו של הרוב ואז מובן מעצמו, שהמועטים אנוסים או להרכין את ראשם תחת דעת הרבים.

ובזה מונחה איפא אי-האפשרות של המטרה האנרכות.

כי האנרכים חפצים להסיר ממשלת המעטים מעל הרבים, טוב איפא. רצון המעוט ישאר היכף בלי בסיס בממלכה דמוקרטית, בי שם הגבר תמיד חילים דעת הרוב. אבל גם בממשלה בזאת יחמיאו תמיד את משרתם, בי בשום אופן שבעולם לא נובל לדמות בנפשנו שום קיום של צבור בני אדם בלי שלטון והכרח מגבוה, בי נם אחרי אשר האנרכים יסירו את בסא הממשלה, גם אחרי מנרם לארץ כל כסא וכל שלטון, וגם אחרי הרסם כל סדר וכל חוק העומדים בכח ההכרח והבפיה, במוחים אנחנו בלנו, בי גם אז ישלמו תמיד הכח והבפיה מצד הרבים נגד המועטים, בי הם יהיו תמיד אנוסים לקבל עליהם עול שלטון הרוב ולסור למשמעתו. הרוב יהיה בכל עת החלק האדיר והכביר בחברה, ובל הנעשה יעשה רק לפי רצונו, והמועטים יענו בעל כרחם אמן, בלי הברל אם יהיו נפרדים או מחוברים. כל חתירתם של האנרכים היא להרום ולהחרים כל צורה של ממלכה, כדי להגן על החלשים מפני העצומים או, יותר טוב, כדי להבחיד את המושג "חלשים" ו"נגשים" — וזה הוא דבר העומד למעלה מבינתם ויבלתם, בי אם גם נניח, שכבר נהרסו עד היסוד כל ממלכה וכל שלטון, וכל סדרי החברה נערכים ונהוגים ביד אגודות בודדות, אשר הוקמו לדבר ע"י בחירה חפשית — הלא גם אז נעלה הוא מעל כל ספק שרק דעת הרוב תכבד במאזנים על דעת המועטים, כי לא נוכל להשלות נפשנו בתקוות שוא, שבכל עסק וענין היה תמיד הסכמת כל הדעות בלי יוצאת. הסכמת דעתם של כל חברי האגודה, אשר נוסדה לאיזו תכלית — הוא דבר יקר המציאות, ובדברים רבי ערך — גם חדל-המציאות. בין האנשים הפשוטים והמגובלים, אשר חוג ידיעותיהם לא נרחב ביותר, עוד נובל בנקל למצא לעתים אחרות הדעת, כי אנשים כאלה אין לאל ידם לברוא לעצמם איזו צורה של דעה שלמה וברורה, לכן בנקל ימשכו בחבלי עזו אחרי הכל פיהם של אלה, אשר בח שפתם עמהם; אבל אלה שבבר השתלמו ונפשם ראתה הרבה חכמה ודעת, אלה אינם רגילים כלל וכלל להטות און או להרכין ראשיהם תחת דעותיהם של חבריהם. המה מרנישים די עזו ואטן להשמיע בתוך קהל ועדה את דעת עצמם, להסבירה ולהמעימה לאלה, אשר ידם הבון עמהם, ולהגן בעדה נגד החולקים עליהם. ואם בזמננו כך, ברור העתיד לבא, אשר בודאי יתרומם ויתנשא על סולם ההתפתחות וההשתלמות — על אחת כמה וכמה.

הפרטים, שסכומם עושה אופיה של לה"ק, לא איב לי למטרה, למהר בשצף קצף כל מלה לועזית ולהיות דיקן קנאי, פוריסט פדנטי, אך עכ"פ עלינו החובה, לשמור שפתנו, שלא תעשה למין הפצלה, לאיזו מונסטרס ורנוני, שהכל משמשים בה בערבוביה. אם העכל שפתנו יותר מרי אלמנטים זרים, או תעשה למין ברירה משונה, שאין בה שום אישיות. חובתנו המוסרית לשום מהג ורסן לשרירות הלב השוררת בלי מעצור בלשונו, לחסום הדרך בפני הסוביקטיביות הנפרזה, המתחוללת בה. Dr. Judacus

הערת העורך.

(1) רש"י היה הראשון, כמדומני, שהזכיר (עובדיה) את דעת הפותרים, שספרד וצרפת הן שפניה ופרנציה ואין לנו כל ראיה, שהיא דעה מקודם זמן רש"י. וא"ב אין אף אלף שנה.

(2) אלו היו לנו באמת שמות עברים ממש — ולו גם ע"פ מעיות — לכל ארצות הבל, או אולי לא היה איש מהרהר אחריהם, כי כל שם הוא הסכמי ואין אחרי הסכמה כלום. אבל זה הרע, שאין לנו היום שמות ביבליים ממש רק לשמונה ער עשר ארצות ויתר המדינות והממלכות על ברחנו נקרא גם אני וגם אתה בשמות לועזיות, המסימים בהברת י"ה או י"א או עכ"פ א' ומה תועיל איפא בפוריסמך. אם לא תחפץ לסתור את עצמך, החוק עכ"פ בסיסתמה אחת ואם תמה אלי אונך אלחש לך, שגם עשרה השמות, שנשארנו לנו עוד לארצות ידיעות בימינו, אינם כלם עבריים. השם המרובע ספרד והמחומש אשכנז, כמו גם השמות הביבליים המוזרים כפתר, כרכמיש, ארוד, ארפכשד סבתא ורעמא וסבתא, נפתחים, פתרים וכסלחים, אינם יותר עבריים מן השמות ניעמצי ואלמניא או נליא ופרנציה, כי מה לי השמות הזרים, שלקחום העברים הקדמונים מלשונות החתים והבושים והמדיים ומה לי השמות, שלקחום העברים האחרונים מלשונות ארופה?

(3) מעות, שהתפשטה בכל העמים ובכל הרשונות או עכ"פ בספרות אחת גדולה ורחבה, אי אפשר עוד לשרשה, אף אם יבספו בל החכמים לבמלה. אבל מעות, שלא התפשטה רק בספרות אחת קמנה, מבטלים ומבטלים. הידעת אדוני כמה מעיות כאלה במלו סופרי אירופה בכל הלשונות בשנות המאה הי"ח? לך נא בא אל הארכיו שבעירך וראה איך כתבו פולנית או גרמנית לפני 150 שנה ויחוד איך כתבו או את שמוח-העצם ע"פ מעיות גסות בעינינו ובזמן קצר במלו במה צורית וכללים, שהתקבלו במעות, יען היו הספריות קמנות ועיכ היתה השפעה החכמים גדולה עליהן. והלא גם בימינו בשנה הזאת עוד החליטה האקדמיה הרוסית בפטרבורג, לבטל שתן אותיות בא"ב הרוסי, יען נוכחו שנכנסו במעות. הספרות הרוסית עודנה קמנה ואפשר עוד לשנות. והלא ספרותנו העברית עלינו, לבטל המעות בעוד מועד.

(4) בעתון "הומן" של ברודס, שיצא בקראק בשנת ה"נ"א, הצעתי, לכתוב שמות זרים בעברית בלי כל הברת הסיום, כי בן דרך לשוננו. ערביא הוא במקרא ערב, בבלניא — בבל, אשוריא — אשור, סוריא — צר, יוניא — יון, פלשתניא — פלשת; כן גם עלינו לעשות, לכתוב: גרמן שפן, איטל, דן (תחת רענעמארק או דאניא), פול (תחת פולנית) רום, רומן, תורק (תחת תורקיה) וכן בל שמות המדינות. ושמות ארצות, שצורתם בשאר לשונות בלשון רבים, כמו פרייסען (פרוסי), אוננארן (ווענגרי), באהמען (משעכי) גם אנו נובל לקרוא בלשון רבים: פרוסים, הנרים (ולא אונגרים, כי נו"ן באמצע המלים אין לשוננו סובלת רק כפעלים ובשמות מבנין הכבד). בהמים; כמו שנמצא גם במקרא: פלשתים, כפתורים, להבים, סינים, חתים. או הרשות בידנו, לכתוב גם בלשון יחיד, כמו שהם בפרנציה. בדעתי זאת אחזיק גם עתה, אבל אין צפור אחת עושה קיץ. החובה על עורבי שני האנציקלופדיות, לשום לב לדבר, במרם יתחילו עבודתם, שלא יכניסו את המעות הקדמוניות ושלא לבוש להשתמש בצורות

הוא, כי שם נולד. וסופרי פאריז עושים פשרה ואומרים, כי סופר גדול כזה אינו שייך לארץ מולדתו, כי אם לכל העולם. כפי הנשמע תשתתף גם ח' כ"ח וגם ביהכ"ג הפורטוגוויז בפאריז בהוצאת כבוד הפיטן היהודי. — בברית פורטוגל חנכו היהודים ביהכ"ג חדש.

מוסר טוב. הסופר הפרנצי לערוא-בוליא בעל הספר "ישראל בעמים" מתעכב עתה באמריקה. כל גדולי היהודים התאספו לכבודו ויעשו משתה. אחרי המנאמים, שנשא יהודים לכבודו, דבר לערוא-בוליא על אודת האנטיסמיטיסם: "אי אפשר לאנטיסמיטיסם להכטל בפעם אחת. יען כי יעוררו היהודים ביתרונותיהם את קנאת העמים ושנאתם. אני יועץ את היהודים, כי יעמדו באמתם לתורתם, כי הוא מעום ומקור גדולתם. גם באמריקה כמו באירופה ישנם יהודים, שפרקו מעליהם את עול התורה. אבל דעו, כי כזה בודאי לא תמצאו חן בעיני העמים והשנאה לא תבטל. אם תאבו כי יקירו אתכם העמים ויחלקו לכם את הכבוד הראוי, אז הוקירו בעצמכם את אשר לכם והחזיקו באמתתכם".

דבר בא". כמושבות אשר ביהודה פרע הרבה. מקנה הבקר נופל כזובים בחרף. הגזפ עולה לבמה עשרות אלפים.

חלול שבת.

ליטאי ישב בשבת בכית-מרוח ויעשן ציגרה. באותה שעה בא המלצר אל החדר ויכבה אחת המנורות. פושע! למה תחלל את השבת? קרא הליטאי. — ומדוע יחלל אדוני את השבת בהקטרת הציגרה?

שוטהו — השיב הליטאי — מלאכתך אפשר לעשות ע"י שליח — נוי, ומלאכתי אי אפשר לעשות ע"י שליח.

משדה הספרות והמדעים

מכתב אל העורך.

אדוני העורך! ע"פ מקרה נפל מבמי בקראי עתונך בשבוע שעבר, על "ארנו המכתבים". משתומם דאיתך, איך אתה רוחה שם בקש איש אחד השואל אותך בצדק, מדוע תבכר שמות הארצות בהמונתם הנכרית ותשליך בשאט נפש הלאה את השמות העברים המתארים זה אלף וחמש מאות שנה? את רוב ארצות ארופה? תשובתך היא שהמלים האלה, יען באו לנו במעות, עלינו להכריתם מהקהל. רציתי להעיר אותך לתשומת לב, כי חוק בל יופר הוא בכל לשונות הבל, שמעות, שנתאורחה בלשון אין משרשים. שגיאות באלה, שבאו מחמת ערבוב הארצות או התחלפות הברות ע"י התדמותן, נמצאות למדי בכל לשון. אביא פה רק שתי דוגמאות: השם אינדיאנים לעמי אמריקה רבש לו עמדה בכל שפות התרבות רק הודות לשניאתו של אחד. השם Hierosolyma (ירושלים) קבל צורתו הנכחית רק מחמת ערבוב *Ιεροσολύμων*, סולומוס הקרוש" (השוה מציטוס V Hist. libri), ואין דיקן שיבזבו כחותיו להכל, למען סקף שבשתות באלה? אם גם נניח, שעמך הצדק ועלינו להשתמש בשמות הנאוגרפים בהמונתם הלועזית, איזו אמת הבנין יש לנו שהאנך, באיזה אופן ומדה נקבלם אל המחנה? למשל ארץ אשכנז, מדוע נכנה אותה גרמניה, שם, שאכלו עש של דפים כמושים, האינם הולמם אותה השמיה, דמשלנדי, נמי, אלמן, אלמנדא דןרמנה. מה שנדמה להרבה, שהמלות שסופן י"ה בנרמניה, מצלצלות יותר נעים לאזנונו העברית, הוא מעות גסה. רק לאותו היהודי עבד נרצע של הניתו, שגברה עליו השפעתו הלועזית ומשמשנה לנמרי את הרגשתו הלאומית (ולדאבונו רוב הסופרים הם כמעמדו) נראות הברות הסיום י"א וי"ה, השבחות בלשונות המלויות, בנכונות, באזן עברים, המרגישים עברית, תשרוט הברה כזאת שרמה, אין אף שם אחד בכל תנך, שסופו בי"ה? אם גם נפתח שערינו למלים, שמוציאן ממקום זה, עלינו לסגלן לדוח העברי, להשרות עליהן הרשמים

גם אם נניח, שהאנושות הגיע במעלות המוסר עד מרום קצה, שהאנשים בצדקם וישרם יגיעו אל תכלית השלמות, אל הטוב המחלף, והרעים יתמו, ובתי המשפט והחקים והגזרות והפקוח על המבטח הצבודי יהיו כלם ללא צורך, דברים שאין חפץ בהם— הלא גם אז ככל אופן יהיו דרושים ונחוצים איזו כללים ודינים בנוגע למשל להפרודוקציה, להקמוניקציה ועוד; תהיה נחוצה ארגוניזציה, המיוסרת על דבר חוק ומשפט, אשר די און בידה להכריח את העצלים או הממרים, לעשות את חובתם המוטלת עליהם ולבל יעקבו הישרה.

אבל למרות כל אלה, האנרכים המה באחת, כי להאשרת מין האדם דרושות רק אגודות חפשויות בלי הרסן האדיר של הממשלה, בלי חקים, הנובעים ממקור התקיפות והמשעבדים לעבדות נצחת את הרוח החפשי מטבעו, השואף רק לחרות ודרור — רק אנושות בזאת ורק חיים כאלה הם הסבה העקרי והמטרה הסופית.

אבל אחרי כל אלה לא יוכל שום איש להבין בכדור את מעמם ואת מגמתם בהשערויות ומעשי הרצח, אשר נתרבו בשנים האחרונות נגד אנשים נקיים וטהורים, שלא עשו דע לשום בריה, ורק מטעם שהם אחזו מקים גבוה בחברה. המקוים הם ע"י מעשים באלה, למהר ולהחיש את השגת מטרתם ואידיאלם? עוד בראשית התפתחות האנרכות היתה התכלית והמטרה היחידה שלה, להביא במהרה רבולוציה ואנדרלמוסיה כללית. זמן כביר השלה בקונון את נפשו כרעיון בווב, שההמון הוא בעצמו מובן ומוזמן בכל עת להתמרר ולהתנפל על "האדונים", ורק נחוי להביא לו את הנצוץ מן החוץ ולהמציא לו את האמצעים ואת היכולת, להוציא בנקל ובמהרה את מומתו לפעולות ידים. אבל תלמידיו כנון קרפטקין ועוד, אם כי לא השליכו אחר גוים את הרעיון הרבולוציוני, עם כל זאת חוו את דעתם, כי לפעל כזה נחוצה הכנה רצינית ומארגנת, נחוי להרחיב ולהעמיק בין שדרות העם את טעמה ונמוקה של האיריה.

נחוצות עובדות סיסטמטיות נגד מין ידוע של אנשים ונגד העול השודר עתה בכל תקפו. אבל לא מעשים בודדים, בדרך הזדמנות, באופן זר ומבהיל, אשר כל שומעיו תצלינה אוניו. הם לא יחפצו כלל לשפוך חנם דמי אנשים נקיים, הם יודעים עד מאד, שעובדות בודדות בלי שום סדר ומשטר לא תביאנה תפוכה סוציאלית. רצח הקסרית אלישבעת או מק-קינליי העיד בלב הרבולוציונים גם היותר קיצוניים חמה וגעל נפש, קרפטקין ומלסאט בשפה כדורה הגידו ולא כחרו, כי קצה נפשם במעשים כאלה, אשר חרפה הם להמין האנושי.

את העובדה הזאת, שמעשי רצח כאלה הולכים ומתרבים, למרות חפץ ודרישת האנרכיסטים גם היותר קיצוניים, לשום קץ לשערורות כאלה, נוכל לבאר באופן זה: מעריצי הרעיון האנטי-מלכותי אינם מחוברים זה עם זה בשום קשר של ארגוניזציה לאגודה אחת או גם לכמה אגודות, אשר תכלכלנה את ררביהן לפי מגמה ברורה ומטרה ידועה. מחולקים ומפזרים המה לבתות קטנות הרבה מאד, שאין להן שום תכלית מוטבעה מראש, ורק לעתים רחוקות התאחדנה הבתות האלה לשום איזו מטרה נכחית ורגעית ואח"כ תשובנה להתפרד. ע"כ מעשיהם אינם יכולים להתאים עם תורת מוריהם, בי את מוריהם, לא ידעו ואת תורתם לא יבינו.

אלה המרימים אגרוף רשע יעשו את מעשיהם בלי חשבון ברור וכלי שום הכרה פנימית, רק עומדים הם תחת שלטונו של איזה דגש שפל, המסתתר בחכם והמדיח אותם מהמסלה הישרה, המפיה בהם רוח קנאה ושנאה נגד העומרים בראש, והם בעצמם לא ירעו לעולם שום סבה שבליה, אשר יתמכו יתרותם עליה, המה לנצח לא יוכלו לתת תשובה נצחת להצדיק מעשיהם ולזכות פעלם, כי בורים הם, רקים מדעת ולא ירדו מעולם לעומק דעתם של תורת מוריהם. השנאה המסתרה והנלחצה בחכם זמן רב נגד החברה, תשאוף להתפרץ נגד כל אלה, אשר לא עשו לשום

איש דעה, ואשר כל אשמתם האחת היא, שעומדים הם בראש וקולם נשמע. במעשים כאלה הם חומאים ומחמיאים את הרבים, שופכים הם דם נקי הצועק לנקמה. פה נחוצים מאד תקונים חברתיים וביחוד בארצות שרלת העם רבה בהן מאד ונהונה היא בהנאים רעים מאד.

או אם יוטב מצב ההמין הנרכה והנענה, או מכילא תהם האנרכות, כי המצב הרל של השדרות היותר החתונות הוא שמן זופה להשלכת האנרכות ואם תוסר הסבה, או הפול מעצמה התולדת, כי האנרכות היא דבר בלי תקוה וכלי עתיד ומגמתיה לא תצאנה לעולם לפעל, כי הן דברים היוצאים מגדר היכולת האנושית.

הבאציל של מחלת הדיסענטעריה. הדיר קאסמעל אני באי ציילאן כהודו גלה את הבאציל (בעל-חי מצער מאד הנראה רק ע"י זכוכית מגדלת הרבה ומביא את המחלות בהבנסו בדם), הגורם את מחלת הדיסענטעריה. הרופא הנ"ל מחפש אחרי תחבולות, להמציא איזה ציר (זערום) לכמל את כח המזיק הזה. הדיסענטעריה היא מנפה של דלקת-המעיים, הנוגפת לרוב את אנשי הצבא במלחמה. בארצות החמות היא מתפרצת לפעמים גם בעת שלום ומכלה עם רב. יש מנפה כזאת הנקראת "דיסענטעריה-יפנית" וחיל רוסיה ויפן סובלים עתה ממנה. אם תמלא תקות הרופא הנ"ל, או תבחד המנפה הזאת מן הארץ.

הרוסים המתיהדים. בפטרבורג דרש הד"ר ברוצקוס על אדות בתים עתיקים, שנמצאו ביד המתיהדים ויוכית, כי ראשית צמיחת השנאה ליהודים והרדיפות והגזרות היה במאה הטיז. בגלל התגלות כת המתיהדים שלא נודע אם הם צאצאי הבוורים או צאצאי יהודים אנוסים. אז נגזר לכל. תת ליהודים אף מדרך כף רגל ברוסיה. במאה הטיז היה הצאר מושל רוס נוסה להכתה הדתית הזאת ויתן לה הנחה ואז החלו להתנהג כיהודים בגלוי. אך שטן קם לה. הכהן הגדול נגענצ'דו. הוא קבץ בהנים רבים לאספה ויגזרו להשמיד ולאבד את כל כת המתיהדים. מאז החלו להסתיר את יהדותם ולהתנהג ביהדות רק בסתר. ולא התגלו רק במטרה ע"י מלשינות. והשנאה ליהודים ואסור ישיבתם כפליים הפנימיים נמשכו בקבלה ברוסיה עד היום הזה. לולא הרדיפות היו אולי כל יושבי רוסיה היום מחזיקים בדת היהודים כי גדלה השפעת המתיהדים שרוד מהמתיהדים האלה נמצא עוד בין הררי קוקן, אשר שמה גרשה אותם הממשלה והם מתנהגים כיהודים בכל דבריהם.

הפוסטה האחרונה מרוסיה.

ה"נובוסי" מודיע מווארשא: סקיד מחלקת הפוליציה נכנס במקרה לבית אברהם קורסאן ומצא שלשה צעירים מתקוממים עמו וישאל על מה יריבו, ויספרו לו כי הם אמרו ללכת לחו"ל ויתפשו עם קרובו של בעל הבית, שמלאבתו להעביר אנשים את הגבוק כי יעבירם בשכר 30 רובל האיש, ויתנו לו את הכסף, אולם כאשר שמעו, כי אנשים אחדים הומתו מאת שומרי הגבול כנסותם לעבור את הגבול החליטו שלא לעבור את הגבול כנגבה ולא לסכן את נפשם, ויבואו לדרוש את כספם חזרה והוא ממאן לשיב להם. הפקיד עשה חפוש בכית, וממכתבים מחו"ל שמצא נוכח, כי כנים דברי הצעירים וישימהו כבור. — מקיוב כותבים להעתון הסתר "טיינע סלאווא": סקיד הפוליציה בהודעו, כי אצל האומנים היהודים ימצאון עוזרים שאין להם זכות הישיבה בעיר קיוב, סקד על הפקידים העומדים תחת משמרתו, כי ישניחו הישב ויתכסו לבקר אה בתי האומנים האלה, וכמצאם איש בלתי כשר יעמידו את האומן לפרטי-בל, שישלח לשלטון הפלך, למען יגורש האומן מן העיר, והאיש הנמצא שלא בהיתר ישולח תיכף מן העיר. סקירי הפוליציה, שיתרשלו בזה ישאו את עונם.—מעיר קישיניוב יצאו בשבוע העבר 156 משפחות לעבוד את האדמה

בארגנטינא. — בעיר-האמין נערכה זמרה עברית למונת הפצועים במלחמה. כפרוגרמה היה שיושר גם שיר לאומי עברי, אבל האינספראוויניק (שופר העיר) לא נתן שיושר שיר ציוני. — הקומיסר לעניני האכרים במחוזי האמין מסר לרין את כל היהודים היושבים בכפרים במחוזו בלי רשיון. בית המשפט זכה את הנאשמים, יען שאינם מוציאים כל תועלת מאדמת האכרים ויושבים בכפרים רק למען הסבת מסחרם.

ארגז מכתבים.

"308", ש. ש. ב.פ., ש"י טיז: לכשיפנה מקום. — א. ד. במש: לא קבלנו כל מכתב ממך. הנליון ישלח לבל החוחמים ביחד כאשר ינמר ואי אפשר לשלוח לאחד לפני זה. — א. ש. במש: לא ירפס. — מ. ש. בג: פרקובה טוב היה, אלו היה אפשר להגדיר את הנליון בכמית, אבל כנודק כזה יש לקצר. מקרים כאלה לו תשלח כמו שהם בקצור ובהערות שש מלים נחויק לך טובה. ופה המקום לנו לבקש מאת כל השולחים לנו "מכתבים", לבל הארך במליצות, כיא לכתוב דברים כהויתם בהערות קצרות מאד. — ש. א. כי: מאמרים שאינם נרפסים לא יישכו לבעליהם. — א. ב. כיאלשווא: פנה כך אך בית מחסר הספרים א. פויסט בקראקא.

חברת "תושיה" בקראקא מכרכת את מר נמע פראפער לנשואיו ונודכה כתר לקופה הלאמית. מר סינחס פננסטער מסרועמישלאני מכרך את מר שלום פריינדליך לארוסיו ונודב חצי כתר.

פון חודש יולי 1904 וועט ערשיינען א

הודש-זשורנאל

פאר לעבען, ליטעראטור און וויסענשאפט

"די יודישע צוקונפט"

פראגראם:

העלפען דאס יודישע פאלק בעפרייען פון זיין שקלאפערי.. העלפען דעם יודישען פאלק אין דער איצטיגער צייט. כדי ער זאל קענען עררייבען זיין צוקונפט.

רעדאקטער: ד"ר י. ווארטסמאן.

אבאנעמענטס ווערען שוין איצט אנגענומען.

יעהרליך	9 קראנען.	8 מארק.	10 פראנק.	4 רובעל.
	4 1/2	4	5	2
	1/2	2 1/2	3	120

אבאנירען קאן מען אין די רעדאקציע:

Dr. Ch. Wortsmann, 172 Amhurst Rd. London N. E.

די פערטערטונג פיר עספרייך האט דער פערלאג "ציון"

Wien II 3 Untere Augartenstr 9

אנענטען ווערען געזוכט.

דיא בוכדרוקערייא
S. L. DEUTSCHER
 פארטוריע בייא קראקא
 עספערילט זיך ער איספיריהרונג אובשולטיכער דרוק-
 אריינשען צו דען בולבולנשטען פרויטיק.
 גערעאלאנע: קראקא קראקא וויקטוריאסאטע 12

Abraham Pemper

Podgórze bei Krakau.

מעכאנישע

וויסשטיקקערייא פאבריק
יעדעס אייגענעדיקע מוסער ווירד
גענויא עט ביליגסט אויסגעפיהרט.

עפילעפסי

לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ולמחלות
עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד ליה וימבלוהו
בחסד פראנקא ע"י

Privil. Schwanen - Apotheke
Frankfurt a. M.

ווער לייכט געלד פער-
דיענען וויל, דער פער-
לאנגע דען גראסען
אילוסטר. פרייזקוראנט
איבער אוהרען, קעמטען,
גאלדווארען, כינאוילבער,
מוזיקווארען, איהרענעשטאנדטיילע אונד
ווערקצייגע, וועלכעס גראמט אינד פראנקא
פעדערעט ווירד.

F. PAMM, KRAKAU (Österreich)
Zielonagasse 3. Gegr. im Jahre 1852.

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפף זעלכוואארען פאבריק
פאסט עט קאמפ'.

לעמבערג גאזאויאנסע נומער 10.
קארל-לודוויגשטר. 41.
דייטשפילאלען
אין לעמבערג
כאימוף 18
כאזשיניצא 20
1-12

איינציג ראשטעהענדע כשרה זעלכוואארען
פאבריק, וועלכע אינטער אויפויכט אונד מיט
הכשר מהרב הגאון הגדול דשככה"ג מוהריד
יצחק שמעלקעמ האב"ד מק"ק לכוב שטעהט.
ערציינט דיא שענסטע כאלאמי עט פערשיע-
רענט זעלכוואארען צו ביליגע פרייזען.

האטעל & רעסטוראציען
זאממט גוטע כעראטונג עצה טובה
צו אללעס, נור בייא
וואלף זאלץ קראקויא
קראקויערנאסע 29 (קווארק)

Wyd.: Naftali Hof.
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze.

Sina Pelz, Krakau

(Österreich) Gegründet 1873.

"עהע"

זיא קויפען, פערלאנגען זיא 'מינען ניי ען
גראסען פרייזקוראנט מיט ציר.
1400 אילוסטראציען פאן אוהרען,
קעמטען, גאלד, זילבער-כינאוילבער-
ניקעל-מוזיקוואארען אונד אנדערען
בעראפסארטיקלען מיט
שטוינענד ביליגען פרייזען.

זעלבע פערזענדע אויף פערלאנגען
גראמט אונד פראנקא. איינע פיינע ניקעל-
רעמאנטוואיר-אוהר, זעהר גוט געהענד
2 פל. 10 קר. איינע פיינע זילבער-
רעמאנטוואיר-אוהר, זעהר גוט גע-
הענד 3 פל. 75 קר. וועקער-אוהרען,
זעהר גוט געהענד פאן 1 פל. 15 קר.
אויפוערטס. איינע זילבערקעמטע
שאן פאן 80 קר. אויפוערטס.

M. GALITZER

KRAKAU

Dietelsgasse 41, Grünwald's Haus

הויפט-ניעדערלאגע זעמטליכער אר-
טיקעל, אויף דעם געביעטע דער אפטיק,
הירורניע עלעקטראמעניק, קאסמעטיק
אונד באגראשמיטעל. ברוכבאנדער פיר
ביידע געשלאכטער עט קינדער אין
בעסטער, סאלידעסטער אויספיהרונג.

Saul Rafael Landau

Juwelier

KRAKAU Stradom 13.

עמפפיעהלט זיין רייכהאלטיגע לאגער
פאן עכמען שווייטצער גאלד אונד זילבער
אוהרען, גאלד קעמטען, גאלד אונד זילבער
& יובעלען וואארען. צו דען ביליגסטען
פרייזען. רעעלסטע בעדיענונג.

Hotel Londres

Krakau, Stradom
Inhaber SALAMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנ-
וועלט, נייא רענאווירט, שעהנע צימער,
גוטע קיכע, שטרענג כשר, פיר זאממער-
סעזאן שעהנען גארטען איינגעריכטעט.
פיר פרעמדע געסטען, וועלכע ערצטע
ברויבען בעסטענע געאיינגעט. עמפפאהלען
צו ביליגסטען פרייזען.

ניכט
10.000

קראנען

אבער פיעלע קראנען
ערשפארען זי, ווען זי דען פרייז-קוראנט פאן
דער פירמא
Josef Feil, Krakau, Grodgsasse 60
Uhrmacher & Juwelier
פערלאנגען, דער איהנען פראנקא אונד גראמט
צוגעזענדעט ווירד.

כשרה דאמפפזעלכוואארען-פאבריק

מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערציינט שענע, פרימא סאלאמי
וועראנעזער, כרוסט, שינקען, קרענוויסל א. ו. ו. פערזעהען מיט הכשר
של הרב הגאון דפה שליט"א. עמפפיעהלט צו ביליגסטען פרייזען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייזקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

מנחם מענדל גראזער.

Emanuel Glaser, Dampfselchwarenfabrik
KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

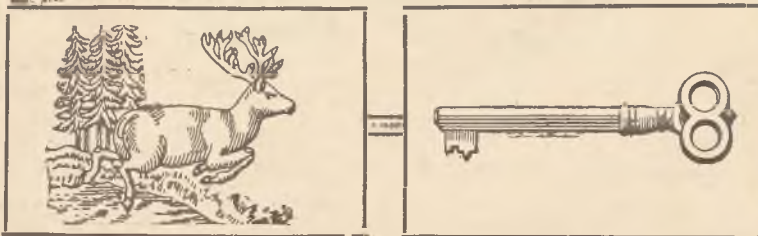
מעין הישועה Wysowa

עולה כערבו הרב על יתר מקומות הרפואה, אשר בגליציה, כאשר
יעידו הרופאים היותר מומחים. שבעה מעינות נמצאים שם, שהם מקור
חיים לנפש נענה ושקוי לעצמות כל חולים כמחלות פנימיות וחיצוניות
כמו: בראנישע קאטאררהע, לונגענשווינדזוכט, מאנען-אונד געדערמע-
ליידען, בלוטארמוטה, סקראפעלן, געשלעכטס-אונד נערווענקראנקהייטען
עצ"מ. "וויסאווא" מצטיינט גם באויר צח ונקי, הבא מרוכסי הרים,
אשר יסוככוה, וביער נפלא, אשר אין קץ ליפיו. בעלי מעין הישועה
"וויסאווא" יהודים וציונים הם ונקי הוא איפא המקום מהמחלה
החדשה "אנטיסמיטיסמוס", אשר כאורח רענן יושבת היא ברוב
מקומות הרפואה. על כל היהודים לבכר את מקום הרפואה הזה על
כל יתר המקומות.

סדר הנסיעה ל"וויסאווא" הוא: מקראקא דרך טארנוב, גריבוב,
ומגליציה המזרחית דרך יאסלא-זאגארשאן ונארליצע. בתי-מאכל
בהבשר היותר גדול והכל במחיר שוה לכל נפש.
4-2

Schicht-Seife

"Hirsch" Marke: "Schlüssel"

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.
Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besonders darauf, dass jedes Stück Seife den
Namen „Schicht“ und eine der obigen Schutzmarken trägt.

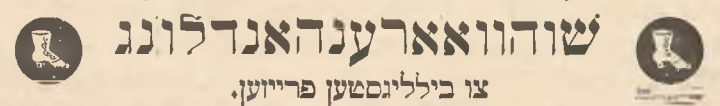
30% ביליגען אלס איבעראלל.

G. L. Grajower

Krakau, Krakauergasse Nr. 16

Im Hof (vis a vis H. Faust)

עמפיעהלט זיינע רייכהאלטיג אססארטירטע

שוהווארענהאנדלונג

צו ביליגסטען פרייזען.

גלייכצייטיג עמפפעהלע אויך מיין ענגראה-לאגער פאן לעדער-
לאקע אונד קאנזערווירונגס-מיטטעל פיר פיינערע שוה-וואארען ווי:
שעווראָה, פראגרעס עט"צ. 50% ביליגען אלס איבעראלל.

30% ביליגען אלס איבעראלל.

30% ביליגען אלס איבעראלל